KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM KÖNYVTÁRA 1964 NOV 24

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

KÖZGAZDASZ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja

VI. ÉVFOLYAM, 18. SZÁM — Ára: 50 fillér — 1964. NOVEMBER 23.

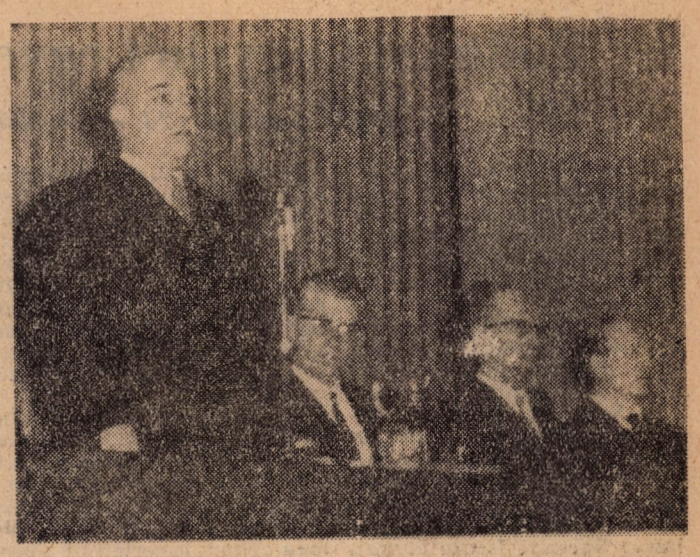

Rektorunk, dr. Pach Zsigmond Pál elvtárs megnyitja a november 7-i emlékünnepséget.

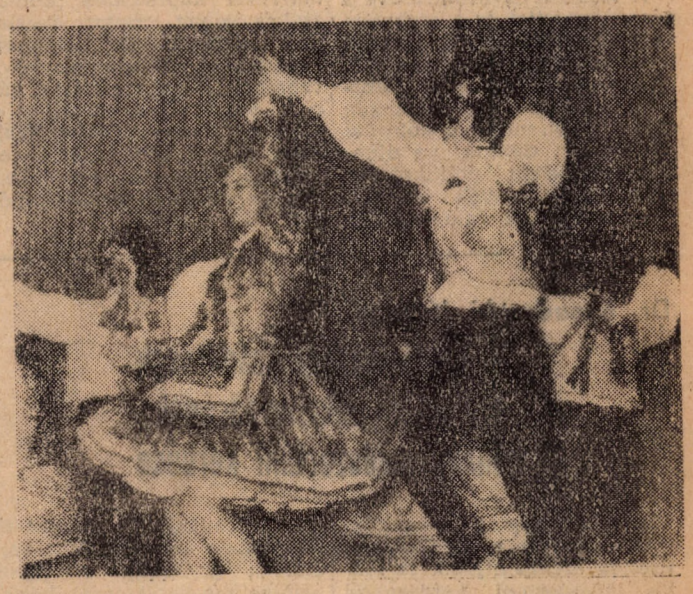

Dr. Réczei Lászlónak, a nemzetközi kapcsolatok tanszék vezetőjének ünnepi beszéde után művészeti együtteseink mutatták be műsorukat.

(Fotó: Száva)

A KISZ-ről — párttagok szemével

A kereskedelmi kar legutóbbi párttaggyűlése foglalkozott a kereskedelmi kari KISZ-szervezet négy évi munkájával, szoros összefüggésben az oktatói nevelőmunka, és a KISZ nevelő erejének hatékonyságával. A beszámolót követően komoly vita bontakozott ki, amely az elhangzottak alapján úgy gondolom — biztosíték lesz arra is, hogy a felvetődött problémák nem fognak a feledés homályába merülni. Mik is voltak ezek a problémák?

Hallgatóink politikai érdeklődése

A hallgatók érdeklődése külpolitikai kérdések iránt általában kielégítő, bár vannak, akik csak az úgynevezett „szenzációról" vesznek tudomást. Rosszabb a helyzet a belpolitikai problémákkal. Belpolitikai ismereteik gyengék. Sokan eredményeinket természetesnek tartják, bennük semmi különöset nem találnak, a hibákra viszont élesen reagálnak, hajlandók azokat eltúlozni.

A hallgatók politikai nevelésének, s az előbbi probléma megoldásának egyik fontos területe lenne a politikai órák megtartása. Ez a kérdés többször és több szempontból is felszínre került. Fel kell rá figyelnünk, hogy harmad- és negyedéven most nincs megoldva kielégítően a politikai körök szervezése, lebonyolítása, sőt egyes helyeken nyíltan vitatták létjogosultságát.

A tanulmányi fegyelem

Egyetemi hallgatók legfontosabb munkája természetszerűen a tanulás. E téren a jó munkának előfeltétele a fegyelem. Sok szó esett már az elmúlt évek során tapasztalt munkaerkölcslazulásról, de szerintem, nem lehet eleget beszélni róla. A KISZ-nek rengeteg tennivalója van ilyen vonatkozásban. „A fegyelem megszilárdítása." Ez az, amit népszerűtlen feladatnak neveznek. Mégis vállalni kell! A KISZ-aktívák feladata, hogy elsősorban példaadással, s ha kell, a rendbontók elleni szigorú fellépéssel segítsék elő a mostani állapot megszüntetését.

A kereskedelmi karon idén első ízben kaptak KISZ-fegyelmit azok, akik hanyagságból rossz tanulmányi eredményt értek el. Természetesen, mint minden indulásnál, itt is voltak kezdeti nehézségek, tapasztalatlanságból eredő hibák. De levonható a következtetés: a kezdeményezés helyes, szükség van rá. És (mint ahogy más karon a tapasztalat már mutatta) pozitív hatása a későbbiekben jelentkezik.

A KISZ mint tömegszervezet

A vita vezérfonala — amire minden probléma végső soron kicsengett —, a KISZ tömegszervezetté válásának kérdése volt. A KISZ-tagok között sokan vannak, akik hajlandók egyszerűen a megduzzadt taglétszám rovására írni a hiányosságokat. Ez helytelen álláspont, és csak arra jó, hogy „ez ellen pedig én nem tudok semmit tenni!" jelszóval továbbra is ölbe tett kézzel lehessen nézni a KISZ-munka romlását, nevelőerejének gyengülését.

Mi a lényeg ebben a kérdésben?

Mint a beszámoló is felvetette, korábban szép számmal találhattunk példát egyetemi szintű megmozdulások sikeres megszervezésére. Később ez szinte lehetetlennek mutatkozott. A taglétszám növekedésével a vezetőségek főleg az agitációs és propagandamunka terén nem ismerték fel jól a megváltozott körülményeket. Száz tag megmozgatása nyilvánvalóan más eszközöket igényel, mint például húszé, akikkel esetleg naponta találkozik a vezető, tehát mindenkinél egyéni agitáció alkalmazható. Ezt az elcsúszást kell tehát behozni — ami egyetemi szinten nehezebb, mint például egy vállalatnál.

A túlmunkával kapcsolatban

A decentralizálás egyetemünkön is végbement, de egyes funkcionáriusoknál mégsem jelentette a munka decentralizálását. Pedig szükséges lenne, mivel a megnőtt tennivalók súlyát nyilván nem viselheti ugyanannyi ember. Itt tehát főleg egy éles módszerbeli különbségről van szó, melynek áthidalása képes lenne egységes szervezetté kovácsolni a KISZ-t, jelenlegi létszámával is.

A KISZ-tagok, a hallgatók nevelése egyetemünkön csakis oktatóink és a KISZ szoros együttműködésével valósulhat meg jól. Hangsúlyoznunk kell a tanárok oktatáson kívüli nevelőmunkájának fontosságát. Véleményem szerint egy oktatónak nem lehet közömbös (mint ahogy nem is az), hogy diákjai hogyan fogadják előadását, milyen nyomot hagy bennük az.

Ide tartozik a párttagjelölt és a párttagnevelés kérdése. A KISZ ebben is számít tanáraink segítségére, különösen a mozgalmi munkában jártas oktatóinkra.

A pártvezetés újabb lehetőségeket lát a KISZ és az oktatók együttműködésének gyümölcsöztetésére a nevelőmunka hatékonyságának fokozása érdekében.

Kéthly Katalin

MÚLT ÉS JELEN

A németek által 1945. január 18-án felrobbantott Erzsébet-híd helyén új, modern alkotás született. Az idő múlásával egyre kivehetőbbek lettek az új híd vonalai és egyre több ember akadt, aki sietős dolga ellenére is szakított néhány percet arra, hogy megálljon és megnézze.

Közel 20 évi szünet után indult meg ismét a közlekedés fővárosunk hajdani és legújabb büszkeségén. Büszkék lehetünk rá, nemcsak azért, mert elmondhatjuk, hogy Európa egyik legszebb hídja a mi Erzsébet-hídunk, hanem azért is, mert ez az új híd, azontúl, hogy kapacitásban túlszárnyalja, szépségben is felvehetné a versenyt elődjével.

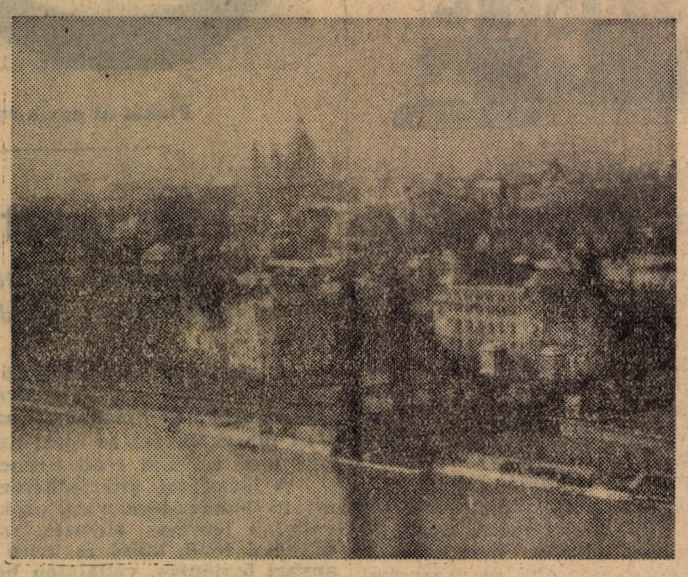

Sötét csonk a Duna partján...

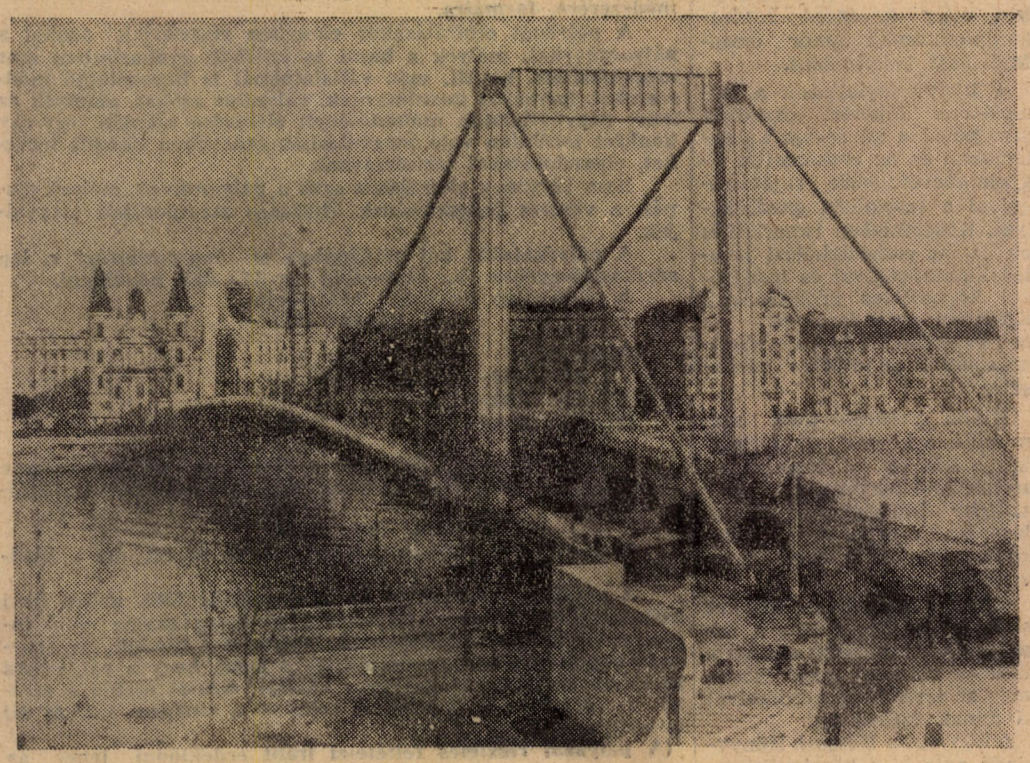

...és az ezüstös ív

„LELKI PATYOLAT"

Mentegetődzések megannyi változatát hallottuk a közelmúltban, s nem is egy-két hallgatótól, hanem az eddigi évek átlagát jóval meghaladó számban. Az egyik érdekelt hallgatónő szavaival élve: a kari KISZ-vezetőségek által szervezett „lelki patyolatokon" — vagyis az elmúlt hetekben lezajlott kari fegyelmi tárgyalásokon.

Október 28-án a kereskedelmi kar gyenge eredményű hallgatóinak mozgalmi úton való felelősségrevonásával három bizottság foglalkozott. Részt vettünk az egyik bizottság munkájában.

A meglepetések

Harmincan voltak kiírva a bizottsághoz, de összesen csak 12-en jelentek meg. Harminchat KISZ-tag közül csak 12-en tartották kötelességüknek, hogy az „idézésnek eleget tegyenek". A másik meglepetést az okozta, hogy még a fegyelmi bizottság tagjai sem voltak tisztában a felelősségrevonás mércéjével. Ha nincs egységes álláspont a különböző bizottságokban, bizony bekövetkezhet — ahogy meg is történt — hogy hasonló esetekben teljesen különböző büntetést javasoltak.

Elgondolkodtató

A kari fegyelmi bizottságok elé a kettőnél több utóvizsgát szerzett hallgatókat, vagy azokat hívták, akik sikertelen vizsgájukat kétszer-háromszor ismételték. Elgondolkodtató, hogy a megkérdezett 12 hallgató közül csak egy jelentette ki köntörfalazás nélkül, hogy könnyen vette a dolgokat, megérdemelte az elégtelent. Ugyancsak elgondolkodtató, hogy többségük milyen felelőtlenül nyilatkozott hanyagságáról. Őszinte ígéretet szintén csak egy hallgatótól kaptunk:

— De azért most már közepes leszek, mert máskülönben nem lehetek tovább a kollégiumban! — mondta K. Ferenc.

A lebonyolítás

A fegyelmi fokozatok megállapításakor — nagyon helyesen — nemcsak a tanulmányi eredmény került mérlegre, hanem a körülmények, valamint az illető hallgató magatartása is. Valóban nem sok értelme lenne csupán a vizsgaeredmények alapján, automatikusan gyártani a fegyelmi határozatokat.

A fegyelmi lebonyolításával mégsem lehetünk elégedettek. Papp Zoltán bizottsági tag is ezt juttatta kifejezésre:

— Komolytalan az eljárási módszer. Hiába van jelen több felsőéves ifjúsági vezető, a beszélgetéseknek még sincs meg a kívánt komolysága. Nem arról van szó, hogy ítélőszéki hangulatot kell teremtenünk, de úgy gondolom, emelné a bizottságok tekintélyét, ha értékelő munkájukban egy-egy fiatal oktató is kivenné részét. Ez cseppet sem korlátozná a közvetlen, beszélgető stílust, csak fegyelmezettebbé tenné a fegyelmi eljárást.

Hogy súlya legyen

Itt mindjárt egy másik fontos gondolatot vethetünk fel. Nem elég pusztán egy gépelt papíron átadni a fegyelmi határozatot! Sajnos jelenleg nincs olyan súlya a KISZ-nek — s ezt őszintén be kell vallanunk —, hogy ilyen figyelmeztetések a kívánt eredmények elérésére serkentsék a hallgatókat. Még az írásbeli megrovás, vagy a tagkönyvbe való bejegyzés sem jelent túl nagy ösztönző erőt. A KISZ fegyelmi fokozatoknak párosulnia kell a tanulmányi szankciókkal!

Támogatjuk Papp Zoltánnak azt az ajánlatát, hogy a tagkönyvbe való bejegyzés tanulmányi kihatása például a következő lehetne: Amennyiben az elkövetkező vizsgaidőszakban ismét elégtelent szerez, sikertelen utóvizsga esetén javasolni kellene a kari dékánnak, hogy ne engedélyezzen újabb próbálkozást.

Végül egy nyitott kérdés: — Mit szándékoznak cselekedni a kari vezetők azokkal szemben, akik nem jelentek meg a fegyelmi tárgyalásokon? Mert az is furcsa lenne, ha egyszerű távolmaradással ráznák le magukról ezt a „kellemetlenséget!"

P. S.

Politikai könyvhét egyetemünkön

1964. november 24 – december 5.

Valamivel több mint egy hétig érdekes események tanúi lehetnek hallgatóink. Az érdeklődés előterébe kerülnek a politikai, közgazdasági művek egyetemünkön és kollégiumainkban.

— Mi adta az ötletet ehhez az érdekes kezdeményezéshez, és mi a program? — tettük fel a kérdést Gacsályi elvtársnak.

— Rengeteg érdekes, új politikai és közgazdasági mű jelenik meg napjainkban. Sajnos, hallgatóink ezeket egyáltalán nem vagy csak kismértékben ismerik — kezdte válaszát Gacsályi István elvtárs, a politikai gazdaságtan tanszék adjunktusa.

A KISZ — együttműködve a pártszervezettel és a szakszervezettel, valamint a Kossuth Könyvkiadóval — ezen a sajnálatos tényen szeretne változtatni, amikor egyetemünkön először megrendezi a politikai könyvhetet. Célunk: az újonnan megjelent politikai és közgazdasági művek ismertetése, az iránt uk való érdeklődés felkeltése. Ezt a célt ankétokkal és dedikálással egybekötött könyvárusítás segítségével szeretnénk elérni.

A könyvhét megnyitásaként november 24-én, kedden 19 órakor **Háy László** elvtárs tart ankétot a Rudas László utcai kollégiumban „A hidegháború gazdasági formái" című művéről.

Ezt követően november 25-én este 8 órakor a Mező Imre Kollégiumban **Káplár** elvtárs ankétja, a Veres Pálné utcai kollégiumban pedig szintén 25-én este 8 órakor **Szabó Kálmán** elvtárs ismerteti új könyvét. Az ismertetés után a szerzők a hallgatók kérdéseire, a könyvvel kapcsolatos problémákra adnak választ. Ezeken az ankétokon természetesen nemcsak a kollégiumok lakói vehetnek részt, szeretettel várunk minden érdeklődőt!

Egyetemünkön **Csikós-Nagy Béla** elvtárs tart ankétot november 25-én délután 3 órakor az egyetem tanácstermében.

Programuk másik része a könyvárusítás. Hogy a hallgatók választását megkönnyítsük, a KISZ sokszorosított ismertetőanyagot ad közre, amelyet a KISZ agitprop-felelősei terjesztenek. A könyvárusítás november 25-én este a kollégiumokban 6—8 óráig, egyetemünk aulájában pedig

november 27-én 14—16-ig,
november 28-án 9.30—12.30-ig,
december 5-én 9.30—12.30-ig

tart.

November 28-án az ankétot tartó szerzők dedikálják könyveiket az aulában, amelyre természetesen el lehet hozni a kollégiumokban vásárolt könyveket is.

Ennyit a programról — fejezi be a tájékoztatást Gacsályi elvtárs — és mindenkit szeretettel várunk az ankétokra. Reméljük, a szakkönyvek felkeltik hallgatóink érdeklődését és minél nagyobb számban meg is vásárolják azokat.

— sóvári —

V. Sz. Nyemcsinov (1894 – 1964)

A szovjet és az egész marxista közgazdaságtudományt nagy veszteség érte: 70 éves korában elhunyt Vaszilij Szergejevics Nyemcsinov, a nemzetközi hírű közgazdász és pedagógus. Nyemcsinov a statisztikai tudományok tekintélyes képviselője, a szovjet mezőgazdasági statisztika megalapozója volt. 1940-től 1948-ig a Tyimirjázevről elnevezett mezőgazdasági akadémia igazgatója, majd — haláláig — a termelőerők tanulmányozásával foglalkozó tudományos tanács vezetője volt. Behatóan foglalkozott a Szovjetunió keleti területeinek komplex fejlesztési lehetőségeivel.

A nagy tudós nemzetközi hírnevét azzal öregbítette, hogy tevékeny részese és élharcosa volt a matematikai módszerek közgazdasági alkalmazásának. Hat évvel ezelőtt szervezte meg az első, matematikai módszerek alkalmazásával foglalkozó Közgazdasági Laboratóriumot, amely később — 1963-ban — alapját képezte a Tudományos Akadémia Központi Közgazdasági Intézetének. Ekkor elnöke lett annak a tudományos tanácsnak, amely a matematikai módszerek és a korszerű számítástechnika közgazdasági alkalmazását és elterjesztését tűzte ki céljául.

A magyar közgazdászok nemcsak másfél százat elérő művéből ismerték Nyemcsinovot, de 1961. évi magyarországi látogatása személyes élményt is szerzett mindazoknak, akiknek alkalmuk volt találkozni vele. Azóta immár szállóigévé vált híres mondása: „A szocializmusban a közgazdász társadalmi mérnök is egyben, akinek konkrét módszereket kell adni a népgazdaság fejlesztésére".

A matematikai módszereket túlbecsülőkkel és a mennyiségi összefüggések jelentőségét tagadókkal egyaránt hadakozott. A matematikát malomkőhöz hasonlította: „Ha gyommagvakat teszünk a malomkövek közé, nem nyerhetünk búzalisztet; de azért a búzaszemekből is csak a malomkövek közt készülhet használható liszt. A matematikai módszereket, az elemzésnek ezeket a hathatós eszközeit megfelelően össze kell egyeztetni a közgazdaság mennyiségi és minőségi vizsgálatának céljaival".

Nyemcsinovnak, a tudósnak, egész életművében elválaszthatatlanul egységgé forrt össze az elméleti tevékenység a gyakorlati munkával, sőt mint pedagógusnak nevéhez fűződik a fiatal ekonometrikus gárda nevelése is.

Tudományos érdemeinek elismeréséül 1946-ban Nyemcsinovot a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának tagjává választották; egyéb kitüntetések mellett három ízben kapott Lenin-rendet. A Nemzetközi Statisztikai Szervezet tagjává, az Angol Királyi Statisztikai Szervezet pedig tiszteletbeli tagjává választotta.

(Figyelő, 1964. november 18-i számából.)

Wirtschaftsliteratur 1964

A Német Demokratikus Köztársaság Kulturális és Információs Központja, kiállítást rendezett az NDK gazdasági irodalmából.

A kiállítás ízelítőt ad a közgazdaságtudományok legjelentősebb német nyelvű kiadványaiból, és különböző jegyzékek alapján helyben megrendelhetők a kiválasztott művek.

A témakörök között szerepel: politikai gazdaságtan, gazdasági tervezés, matematika közgazdászok számára, pénzügyi gazdálkodás, gazdasági statisztika, munkagazdaságtan, ipargazdaságtan, belkereskedelem gazdaságtana, külkereskedelem gazdaságtana, szállítási gazdaságtan, ügyintézés- és közigazgatásszervezés, gazdasági földrajz, szakmai képzés.

A kiállítás helye: VI., Népköztársaság útja 21. Megtekinthető november 30-ig, hétköznapokon. 12—18 óráig (szombaton 10—14 óráig).

Plakát az egyik reklámkiadványból

Dr. Benedeczki Jánosné:

A rugalmassági számítások gazdasági alkalmazásának néhány módszertani kérdése

A tanulmány a közgazdaságtan és a gazdaságstatisztika szempontjából is fontos módszertani kérdésekről nyújt áttekintést. Bár műfaját illetően módszertani jellegű, nem esik abba a csapdába, amelyet a matematikai-statisztikai módszerek állítanak. A szerző végig következetes abban a megállapításában, hogy az „összefüggések meglétének, jellegének, minőségének vizsgálata elsősorban közgazdasági, és nem matematikai kérdés".

Széleskörűen feldolgozva az idevágó hazai és külföldi irodalmat, a tanulmány első része vázolja a gazdasági rugalmasság fogalmát, a számítási módszer kialakulásának rövid történetét, valamint a rugalmassági számítások alkalkalmazási lehetőségeit és korlátait szocialista társadalmunkban.

A tanulmány második része a rugalmassági vizsgálatok fontosabb statisztikai és számítási kérdéseivel foglalkozik. Vizsgálja a rendelkezésre álló statisztikai adatokat, jellegük és felhasználatóságuk szerint, majd azt elemzi, hogy a rugalmassági számítások milyen feltételek között hajthatók végre megbízhatóan. Ebben a részben kerülnek részletes kifejtésre a rugalmassági számításokhoz felhasználható fontosabb matematikai-statisztikai módszerek is.

A számítási módszerek (a kapcsolat szorosságának vizsgálata, a regressziós függvény, vagy a rugalmassági mutató) szerves velejárójaként a szerző kitér a gyakorlati számítások tapasztalatainak ismertetésére. A mutatószámok elemzése során rámutat arra, hogy az egyes matematikai-statisztikai módszerek mennyiben alkalmasak a szocialista gazdasági viszonyok sajátos mechanizmusai között rugalmasság mérésére. Különösen említésre méltó ezen a téren a „közvetlen rugalmassági függvény" alkalmazásának kritikája.

A tanulmány utolsó része a számítások gyakorlati alkalmazásának lehetőségeit, és az alkalmazással kapcsolatos korlátokat tárgyalja. E témán belül alaposan vizsgálja a fogyasztás, illetve a belkereskedelmi forgalom elemzésével kapcsolatos alkalmazási lehetőségeket. Állást foglal a háztartásstatisztikai adatokon nyugvó jövedelemrugalmassági vizsgálatok egységessége és rendszeressé tétele mellett, s azt javasolja, hogy a jövedelemrugalmassági együtthatókat a Központi Statisztikai Hivatalban az éves háztartásstatisztikai felmérésések feldolgozásával egyidejűleg, rendszeresen határozzák meg. Nemcsak „elméleti okfejtéssel", a módszerek sajátosságaiból következő információk alapján, hanem tényadatokra épülő számításokkal, elemzésekkel is igazolja megállapításait.

Az árrugalmassági számításokkal kapcsolatban vitatkozik a hazai közgazdasági irodalomban jelentkező azon nézetekkel, melyek szerint a mi feltételeink között is helyes és szükséges lenne árrugalmassági együtthatókat meghatározni, s ezzel jellemezni az árarányváltozások hatását. A szerző kimutatja, hogy rugalmassági együtthatóval az árhatást megbízhatóan jellemezni nem lehet, mert az árak nálunk általában nem rendelkeznek sztochasztikus értelemben a „független változó" tulajdonságaival. A III. rész végül röviden tárgyalja, hogy a rugalmassági számításokat hogyan lehetne felhasználni a népgazdasági mérleg és a külkereskedelmi forgalom elemzésénél.

Benedeczkiné tanulmánya hasznosan járult hozzá mind elméletileg, mind pedig a gyakorlati munka területén ahhoz, hogy a rugalmassági mutatók szocialista viszonyok közti felhasználásának lehetőségei és korlátai tisztázódjanak, s megvalósuljon az ilyen irányú kutatási és számítási munkák módszerének egységesítése. Az ár- és jövedelemrugalmasság hatásai széles körben jelentkeznek, az ilyen vizsgálatok eredményei közvetlenül vagy közvetve, a közgazdaságtan legkülönbözőbb területein hasznosíthatók. A rugalmassági számítások legmegfelelőbb módszereinek kiválasztásához, az eredmények helyes értékeléséhez járul hozzá értékes adalékokkal e világos stílusban megírt szakkönyv. **Dr. Kupcsik József**

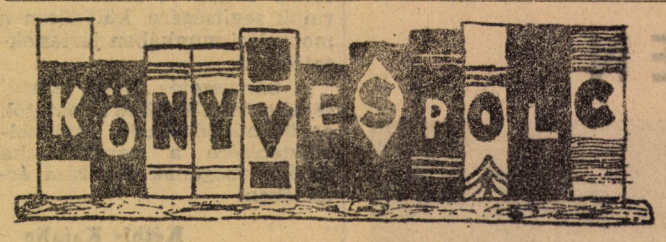

Dr. Csikós-Nagy Béla:

Eszközgazdálkodás és árrendszer

Csikós-Nagy Béla, az Országos Árhivatal elnöke, aki egyébként egyetemünknek is kitűnő oktatója, újabb munkával gazdagította az árkérdésekkel foglalkozó közgazdasági irodalmat.

A Minisztertanács 1964. január elsejével a termelésben lekötött eszközök után járulékfizetési kötelezettséget rendelt el. Az eszközlekötési járulék bevezetésének elvi jelentősége van. Olyan kategóriával bővült a vállalati önelszámolás, amely rokon a „tőkekamat"-tal, ezért vitatható volt annak szocializmusbeli alkalmazása. Következésképpen e gazdaságpolitikai intézkedésnek nemzetközi visszhangja is jelentős. Vállalati körökben nem fogadták az intézkedést egyértelmű helyesléssel, sokan nem látják tulajdonképpeni célját.

Csikós elvtárs az eszközlekötési járulék bevezetésével kapcsolatos elvi és gyakorlati kérdésekre ad választ könyvében, mely az egész kérdéskomplexumnak tömör összefoglalását tartalmazza.

A könyv foglalkozik a termelésben lekötött eszközök szerepével a gazdasági kalkulációban és az eszközérték figyelembevételének sajátosságaival a szocialista gazdaságban. Közérthetően ismerteti és elemzi az eszközlekötési járulék kiszámításával és fizetésével kapcsolatos problémákat. Kitér az árrendszernek az eszközlekötési járulék alkalmazásával felvetődött kérdéseire.

Külön értékessé teszi számunkra a könyvet az a rendkívül sok és jól feldolgozott szemléltető tényanyag, amely az ipar költségkonstruktúrájára, az árarányokra, hatékonysági együtthatókra stb.-re vonatkozik.

Csikós-Nagy Béla könyve alapvető irodalom lesz a közeljövőben mindazok számára, akik a vállalati gazdálkodás vagy az árrendszer kérdéseivel kívánnak foglalkozni.

A könyvet a Kossuth Könyvkiadó adta ki a közelmúltban.

Pályázati felhívás

az ipari vállalatok vezetésének fejlesztését szolgáló tudományos javaslatok kidolgozására

A pályázaton az előkészítő és a bíráló bizottság tagjain kívül részt vehet bárki, aki elemzéssel megalapozott gyakorlati tapasztalatok alapján alkalmazható javaslatokat dolgoz ki, melyek megvalósítása az ipari nagyvállalatok jelenleg kialakulóban levő vezetési rendszerének fejlesztését szolgálják.

A javaslatok kiterjedhetnek a vállalati funkciók és folyamatok összességére, vagy azok valamely részére, például a vállalati tervezés, elemzés, szervezés, hatáskör megállapítás, utasítási rend, külső és belső tájékoztatás, adatfeldolgozás, anyagi ösztönzés, vállalaton belüli profilozás, szabványosítás és tipizálás, termelésirányítás, kereskedelmi tevékenység stb. módszerére, formáira.

A pályázat elbírálásakor előnyben részesítjük azokat a pályaműveket, melyek a hazai és külföldi gyakorlatban már megvalósított, bevált, más vállalatoknál is bevezethető módszereket, formákat tartalmaznak, valamint azokat, amelyek az ipari nagyvállalatok működésének elemzése alapján, egy-egy konkrét területen való megvalósítás érdekében készült terveket, elgondolásokat tartalmaznak.

Nem kerülnek elbírálásra azok a pályaművek, melyek csupán a vezetés fejlesztésének általános szempontjait tárgyalják.

A pályázatokat két példányban az „Ipargazdaság" c. lap szerkesztőségéhez (V., Szabadság tér 17.) kell beküldeni.

A pályázatok beküldési határideje:
1965. február 15.

Pályadíjak:
I. díj 7000,— Ft
II. díj 5000,— Ft
III. díj 3000,— Ft

A pályázat elbírálásáról és a díjak odaítéléséről az erre létrehozott, a szerkesztőbizottság tagjaiból alakult bíráló bizottság

1965. március 30-ig dönt.

Értékes pályamunkák esetén több II. és III. díj is kiadható.

A pályázat eredményét az Ipargazdaság 1965. május havi számában hirdeti meg. Ugyancsak az Ipargazdaság című folyóirat közli majd a pályázattal kapcsolatos híreket. Az Ipargazdaság szerkesztősége fenntartja a jogot, hogy a pályázatra beérkező műveket kivonatosan közölje. Közlés esetén a szerzőt — az esetleges pályadíjon felül — a szokásos szerzői díj is megilleti.

(A pályázat részletes feltételei iránt érdeklődni lehet az Ipargazdaságtan tanszéken)

Jugoszláv taneszköz-kiállítás volt egyetemünkön az elmúlt héten

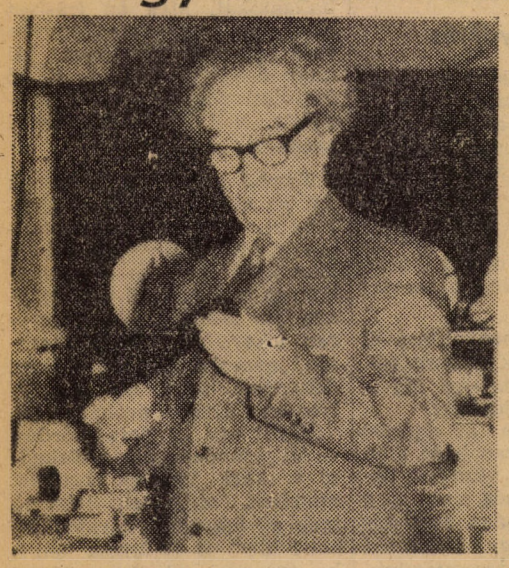

Üveges professzor árgus szemekkel vizsgálja az egyik szemléltető eszközt

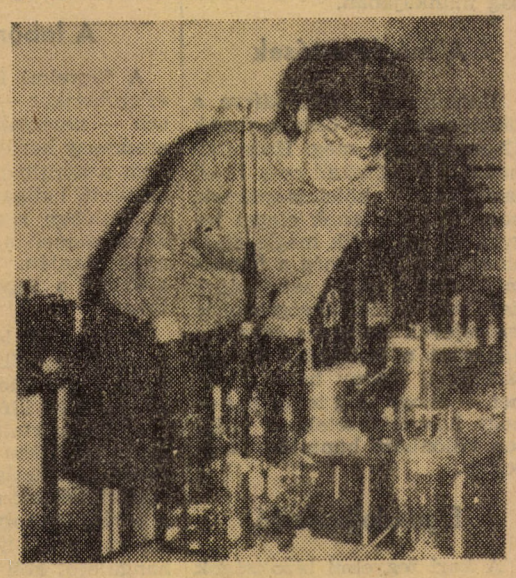

Közelről is meg kell nézni
(Fotó: Száva)

Eredmények és problémák a Veres Pálné utcai kollégiumban

— Beszélgetés Hanyec Vince diákbizottsági titkárral —

— A kollégiumban eltöltött három év alatt mi tetszett, és mi nem, a kollégiumi életben?

— Nagyon jónak tartom, hogy a szobaközösségekben és a kollégiumokban egészséges, közvetlen légkör alakult ki. A szobaközösségben a helyes egymásrahatásnak szinte korlátlan lehetőségeivel lehet élni. A hálókban nap mint nap szakmai, politikai és erkölcsi problémákról vitatkozunk, őszintén, minden gátlás nélkül. Ezeket a vitákat az egyetemi évek értékes óráiként tartom számon.

Viszont hátrányos, hogy a diákbizottság és a KISZ-bizottság kapcsolata nem volt kielégítő. Meggyőződésem, hogy az egyetemi KISZ-szervezet a kollégium keretei között sokkal közelebb kerülhet a fiatalokhoz, mint az egyetemi csoportokon belül. Igaz, az elmúlt években — helytelenül — a diákbizottság is túlzott önállóságra törekedett.

— Milyen volt a kollégium tanulmányi munkája az elmúlt félévben?

— A kollégiumi átlag 3,68, tehát jóval magasabb, mint az egyetemé. De 86 utóvizsga, illetve halasztott vizsga volt. Kitűnő eredményt négyen értek el, huszan pedig jeles rendűek. 9 népköztársasági ösztöndíjasunk van.

A diákbizottság elégtelen tanulmányi eredménye miatt 18 hallgatót javasolt a kollégiumból való eltávolításra. Közülük 12-t a rektori hivatalhoz benyújtott fellebbezés alapján visszavettünk.

Említésre méltó tanulmányi munka folyik a szakcsoportokban. A politikai gazdaságtan szakcsoport az értékkel és árakkal, a filozófiai-szociológia szakcsoport a modern filozófiai irányzatokkal, a matematikai szakcsoport a tervezés matematikai módszereivel foglalkozik.

— Melyek az aktuális problémák?

— Van belőlük bőven. Legszembetűnőbb a zsúfoltság. A kollégiumi létszám az elmúlt évben 204 fő volt, s az idén csak kettővel csökkent. Gyakori a 10—12 személyes szoba, és mindenütt emeletes ágyakra van szükség. Állandó problémáink vannak a mellékhelyiségekkel, amit a nyári átalakítások sem oldottak meg teljesen.

Már lassan egy éve, hogy átépítési és szerelési munkák folynak a kollégiumban, s ez még növeli az említett zsúfoltságot. Összevont, nagylétszámú brigádok helyett két ember babrál egy munkaterületen, azzal az indoklással, hogy ott kettőnek leggazdaságosabb a munka. Az eredmény: egy mosdó újraszerelése, betonozása = 3 hónap! Közben száz embernek egy mosdóban kellett sorbaállni. Kevésbé lényeges, de problémát okoz a melegvízellátás, és a villanyvilágítás zavara.

Tudomásom szerint márciusban igazgatónk beadta lemondását. Nevelőtanárunk elköltözött. Új nevelőtanárunk Csáki Csaba. Ő négy évig kollégiumunk lakója volt. A harmad-, negyed- és ötödéves hallgatókat személyesen ismeri, és tisztában van feladatainkkal, a kollégium problémáival. Ha közöttünk lakna, sokkal többet segíthetne problémáink megoldásában, ezért kérjük, hogy a kollégiumban biztosítsanak neki lakást.

— A külföldi hallgatók hogyan illeszkedtek be a kollégium életébe?

— 25 külföldi hallgatónk van. Sajnos ők külön kis szigetet alkotnak, és még ezen belül is csoportokra bomlanak.

— Hogy álltok a társadalmi munkával?

— Az egyetemi KISZ-vbtől függetlenül is szerveztünk társadalmi munkát. Az önállóság talán az aktívabb agitációban, és természetesen az anyagi különállóságban nyilvánult meg, tehát külön kasszára dolgoztunk. Erre azért volt és van szükség, mert jóformán semmilyen anyagi alappal nem rendelkezünk. A kollégiumi rendezvények nem egyszer ráfizetéssel zárulnak. Véleményem szerint enyhítené gondjainkat, ha az egyetemi költségvetésből a kollégiumok diákbizottságai legalább 5—10 ezer forintot kapnának évenként. Akkor nem fordulna elő, hogy a szobaközösségek között meghirdetett tanulmányi verseny győzteseinek ígért díjakat féléves késéssel adjuk ki. Vagy nem kellene azon gondolkodni, hogy a meghívott művészeknek, tudósoknak miből főzzünk egy feketét.

— Milyenek a kulturális lehetőségek?

— Az utóbbi időben nem erőltetjük a szabaközösségi foglalkozásokat, a hangsúlyt a kedd esti közös kollégiumi foglalkozásokra fektetjük, ahol neves írók, politikusok, közéleti személyiségek rövid előadásokat tartanak, válaszolnak a feltett kérdésekre, ami gyakran élénk vitával fűszereződik.

Négy színházzal tartunk rendszeres kapcsolatot. Körülbelül 30 hallgatónknak van színházi vagy operabérlete. Könyvtárunk egy héten kétszer vehető igénybe. Jól bevált a klubügyelet, ami a klub állandó rendjét szolgálja. Ha nem is A-kategóriába tartozó, de önálló zenekarral rendelkezünk.

— Van-e lehetőségetek sportolásra?

— Nincs tornatermünk, azonban a szomszédos Veres Pálné utcai gimnáziummal létrejött megállapodás alapján, hetenként kétszer igénybe vehetjük tornatermüket.

— További terveitek ebben a félévben?

— Elképzeléseink vannak, de a már előbb említett személyi problémák megnehezítik a megvalósítást. Munkánkban folytatni kívánjuk az előző évek irányvonalát, mert ezek jól bevált formáknak bizonyultak. De sok újat is teszünk, különösen a külföldiekkel való foglalkozás terén.

Tóth Pál

EGY ÉV UTÁN

A produkció és a közönség

A belkereskedelmi szakos hallgatók tavaly részesültek először laboratóriumi oktatásban.

A technológia tanszéken Kolláth György adjunktustól érdeklődtünk, mi volt a tanszék célja, amikor a belkereskedelmi szakos hallgatóknak is bevezette a kötelező laboratóriumi oktatást?

— A tavaly megindult laboratóriumi oktatással régi törekvésünk valósult meg, az elméleti ismeretek alaposabb, mélyebb elsajátítását vártuk tőle. Hogy miért éppen tavaly vezettük be, arra a válasz nagyon egyszerű: Tavaly volt elegendő laboratórium ahhoz, hogy foglalkoztatni tudjuk a hallgatókat. A laboratóriumi munka megszervezése az oktatási reform szellemében történt.

— Beváltotta-e az új forma a tanszék elképzeléseit?

— Annak ellenére, hogy a tavalyi év kísérleti évnek számított, és a tanszéknek is tapasztalatokat kellett szereznie, elmondhatjuk, hogy a laboratórium valóra váltotta a célkitűzéseket. Pozitív hatása főleg abban nyilvánult meg, hogy lehetővé tette mindenki számára az elméleti anyagból való elmélyültebb felkészülést. Ez érezhető volt a színvonalasabb feleleteken, s a vizsgaeredményeken látszott, hogy a hallgatók valóban be tudták építeni tudásukba a gyakorlaton szerzett ismereteket.

— Vannak-e problémák a belkeresek laboratóriumi foglalkozásával kapcsolatban?

— Elsősorban az jelent problémát, hogy kevés a vizsgáló berendezés, melyekre azért lenne szükségünk, hogy több hallgatót tudjunk foglalkoztatni. Az egyetem biztosítaná a beszerzéshez szükséges pénzt, de a kereskedelemben sajnos több fontos vizsgálati eszközt nem lehet kapni.

— Az idén milyen módosításokat vezetett be a tanszék a laboratóriumi oktatásban?

— Néhány újabb készülék beszerzése lehetővé tette újabb vizsgálatok elvégzését. Azonkívül természetesen értékesíteni tudtuk az oktatás folyamán tavaly szerzett tapasztalatokat — mondotta végül Kolláth elvtárs.

Fery Sarolta

Néhány szó a kibernetikáról II.

Legutóbbi számunkban a kibernetika egy-két alapvető kérdésével foglalkoztunk. Egyetemünkön a terv-tematika szakos hallgatók kerülnek közelebbi kapcsolatba ezzel a fiatal és nagyon izgalmas tudománnyal, sőt többen gyakorlatilag is bekapcsolódtak ebbe a munkába. Erről beszélgettünk Glattfelder Péter harmadéves terv-matematika szakos hallgatóval.

— Magyarországon milyen érdekes problémával kísérleteznek az elektronikus számológépekkel kapcsolatban?

— Ne haragudj, de kérdésedet szeretném kijavítani. A köztudatban a rossz fordítás miatt a „számológépek" elnevezés honosodott meg, holott valójában számítógépekről van szó. Tudniillik ezek a gépek bármilyen fejlettségi fokot érjenek is el, csak számítani tudnak. Számolni az emberi agy képes.

Jelenleg Magyarországon kevés számítógép van. Azt a néhány gépet, amelyet működtetünk, olyannyira igénybe veszik matematikai illetve közgazdasági problémákra, hogy az élet egyéb területén való kutatásra eddig nem sok lehetőség adódott. Mindazonáltal az eddigi kísérletek — gondolok itt például a zenei vagy irodalomkutatási munkákra — igen élénk visszhangot váltottak ki bel- és külföldön egyaránt.

— Miként kapcsolódik az irodalom a számítógépekhez?

— Látszólag nem nagyon. A gyakorlatban azonban többször felmerült a következő probléma. Olyan versekre bukkantak, amelyeknek nem tudták megállapítani szerzőjét, jóllehet a nyelvészek, irodalomkutatók erősen gyanították, hogy azok egyik ismert költő művei. Erre „kianalizálták" az adott szerző összes vagy legjellemzőbb műveit — megállapítva annak ezernyi formai illetve stílusjegyét. Ezen minőségi ismérveknek konkrét mennyiségi értékét adva „betáplálták" az így nyert adatokat a számítógépbe, majd azt az utasítást adták, hogy a gép vizsgálja meg, hasonlítsa össze az ismert verseket az ismeretlennel. Ezt az eljárást alkalmazták az USA-ban Pál apostol leveleinek elemzésénél vagy — némiképp módosított eljárással — hazánkban is Tóth Árpád néhány ismeretlen versének azonosításakor.

— Ti, terv-matematikusok, mennyire vesztek részt a gyakorlati kibernetikai munkában?

— Csoportunkból hárman dolgozunk ilyen jellegű területen részben az MTA Számítástechnikai Központjában, részben az Ipargazdasági Intézetnél, ahol az Elliot 803-as számítógép működik. Ezeken a helyeken egyrészt lehetőségünk nyílik leendő szakmánk megismerésére, másrészt bekapcsolódhatunk a hazai gazdaság matematikai munkákba.

— Végül még egy kérdést, mi újság külföldön a kibernetikai kutatások terén?

— Természetesen ezen a területen is verseny folyik a két világrendszer között. A Szovjetunióban többnyire közgazdasági, természettudományi kutatásokkal foglalkoznak és komoly eredményeket érnek el. A kapitalista országokban inkább az átlagember számára látványosabb dolgokkal kísérleteznek — gondolok itt például a döbbenetes sebességű fordítógépekre vagy a „házasságközvetítő" berendezésekre, melyek mindenkinek „optimális" élettársat választanak megfelelő karakterológiai tesztek elkészítése, illetve összehasonlítása alapján. Ugyancsak a közelmúlt szenzációja az IBM cég „bűnügyi jósgépe", amely — szinte hihetetlen módon előre kiszámította az elmúlt időszak „bűnügyi krónikája alapján, hogy hol, mikor és milyen bűnügyet készülnek végrehajtani.

—brüll—

Gyakorlati oktatás helyett

Nem lehet véletlen, hogy az írott szabályok felszínes betartása és maguk a szabályok ellen is, egyszerre három film nagyon éles hangon lázad. Az egyik olasz, Francesco Rossi: Kezek a város felett című filmje, a tavalyi velencei filmfesztivál Arany Oroszlán-díjának nyertese, a másik szovjet, Vlagyimir Bászov: Csend, a harmadik a Nehéz emberek, Kovács András alkotása. Természetesen mindegyik alkotás más-más szemszögből, más konkrét viszonyok között, s eltérő alkotói hozzáállással veti fel a problémát. Megegyeznek abban, hogy azt az emberi magatartást keresik, amely a jövő társadalmának megvalósítóját, annak emberét jellemzik.

Miért válnak hősökké egyesek, melyek azok az emberi tulajdonságok, amelyek cselekvésükben hatnak? Rámutatnak a tudatosság, a tudatos vállalás és cselekvés szükségességére. Nem a küzdelem praxeológiáját adják, hanem olyan hősöket tudnak teremteni, vagy találni a valóságban, akik — mint Szergej Vohmincev, a Csend főszereplője —, kegyetlen következetességgel, áldozatvállalással küzdenek az igazságért.

A Kezek a város felett szereplői, között csak két hivatásos színész szerepel. A többiek amatőrök. De Vita városi tanácsost, egy nápolyi kommunista vezető személyesíti meg. Önmagát adja a filmben, a kommunistát, aki nem adja fel a harcot, bár a kapitalista világ mozgató rúgója a pénz és annak tulajdonosaival szemben vereséget szenved. Vállalja a harcot még akkor is, amikor meggyőződik arról, hogy a nyomornegyedek lakói, akiknek támogatni kellene őt, elfogadják a számukra megalázó és igazságtalan kilakoltatási rendeletet, ahelyett, hogy szembeszállnának vele. Nem rendül meg, amikor a városi tanács bürokráciájának útvesztőiben, hazug papírok, szabályosan eltemetik az erőszakos üzletember halált okozó bűnét.

A Csendben Szergej Vhomincev erejét-bátorságát —, hogy szembeszálljon a személyi kultusszal —, az a biztos tudat adja, hogy az igazság keresése, kiderítése, a mellette való bátor kiállás az egyetlen lehetőség arra, hogy legyőzze a múltat. S kik ellen kell küzdenie, kik azok, akik egy ember hibáját, személyi kultusszá terebélyesítették? Gyáva, kétszínű, korlátolt, megalkuvó emberek: kispolgárok.

Mi a közös ismertetőjelük, lényegük?

A megalkuvás, ragaszkodás a meglevőhöz, szabályhoz, szokáshoz, a történelmi rövidlátás, a „jobb ma egy veréb, mint holnap egy tuzok" és a „szél ellen nem lehet..." ideológia. Az egyéni érdeknek a társadalom fölé helyezése. Nincs saját földjük, üzletük, de kispolgári a gondolkodásmódjuk.

Vitathatatlan, hogy az uralkodóosztály évezredes zsarnoksága eltompította az igazságérzéket, elferdítette a tudatot, és rászoktatott a hatalom kiszolgálására, de mindaz, hogy ezt, tudjuk, kényszerít arra, hogy küzdjünk ellene.

...És mártírok lettek, akik szembeszálltak... Mert egyedül, kevesen, bár mindig voltak.

A hős valahol ott kezdődik, hogy tudatosan küzd korának ellentmondásai, hibái ellen. Ebben a vállalásban különbözik a hétköznap szürke emberétől, de abban közös a sorsuk, hogy mindketten elszenvedik társadalmuk, koruk hibáit. S hogy mikor lesz eredményes a küzdelem, az attól függ, hányan vállalják a szakítást a kispolgári léttel, tudattal.

Csodálatos, kísérteties jelenet, a Nehéz emberekben, amikor Szabó István a görgőseke feltalálója elindul felénk. Jön, már majdnem megérkezik, de hirtelen egy láthatatlan kéz visszateszi. Ő újból elindul, hétszer egymás után. A találmány hetedszer került a megvalósítás küszöbére. Ha tízegynéhány év alatt a láthatatlan kéz ellen nemcsak néhányan lépnek fel, a találmány már évekkel ezelőtt megvalósul, már több száz millió forint bevételt jelentett volna az országnak.

A filmen kicsit mulatságos, hogy Heller professzor nem meri megmondani, mennyi a jövedelme, pedig tudja, ha találmányát tényleges értékén adták volna el Nyugatra, ha itthon mindenütt alkalmaznák, ahol lehet, legalább megnégyszereződne jövedelme s ez az összeg, körülbelül 160 000 forint, eltörpül a népgazdaságnak a találmányból származó haszna mellett.

A Szekszárdi Állami Gazdaságot látjuk a vásznon. „A gazdaság néhány éve még veszteséges volt..." Néhány éve került ide Mohácsi, aki a Duna—Tisza-közén kiverekedte a csőkutas öntözés bevezetését. (ezt a történetet dolgozza fel a Megszállottak című film.) A film nem mondja ki, hanem a fent idézettekkel belénk szuggerálja, hogy ez az eredmény is főleg Mohácsi munkáját dicséri, akinek volt, van és lesz elég bátorsága ahhoz, hogy ha kell, végigjárja a bürokrácia rejtekútjait, kijátssza azt, és pénzt teremtsen elképzelései megvalósításához.

A nehéz embereket agresszív, nagyképű, makacs, modortalan fratereknek tartják (Heller főmérnök kivételével, legalábbis róla nem kapunk ilyen tájékoztatást) azok, akik gáncsolják őket és ezzel megkárosítják a társadalmat.

A Nehéz emberek igazsága, a termelőerők minél gyorsabb fejlesztése, vitathatatlan. S csak akkor érvényesül mégis, ha akad egy ember, aki nemcsak feltalál, hanem herkulesi erővel és prometheusi kínnal meg is küzd érte?

Kékesi József

Gondolkozzál

Közútjaink hossza jelenleg harmincezer kilométer.

Az állami gondozásban részesülő gyermekek száma harmincezer fő.

Egyik gyermekotthonunk lépcsőjet a napokban lépte át a harmincezredik gyermek. Harmincezer életet vállalt magára a társadalom. Ha összegyűjtenénk nevelőotthonaink valamennyi kis lakóját, egy egész várost alapíthatnánk... Sokan vannak, és napról napra többen...

Most nem beszélhetünk forintokban, bár az sem elhanyagolható (egy gyermek havi eltartása az államnak átlag 1300 forintjába kerül), most „csak" a szülői szeretet hiányát kell mérlegre tennünk. Bár egyik közkedvelt hetilapunk Szülők a szülők helyett címmel ír az állami gondozásról, mégsem mondhatjuk, hogy a szülői szeretetre vágyó kisfiúk és leánykák e tekintetben kárpótolva lennének — a legtöbb, amit adhatunk nekik, a megértő szeretet, s a gondtalan napok.

Gyermekintézeteinkben háborús árváink már kikerültek az életbe, legtöbbjük megbecsült dolgozója a társadalomnak. Állami gondozásba vett gyermekeink döntő többségét más okból vonják ki a gyámhatóságok a közvetlen szülői gondozás, felügyelet alól. A statisztikából sok mindent kiolvashatunk:

— A gyermeknek nem viselik gondját a szülei.

— Az apa minden este ittasan tér haza a családjához, gyermekeihez kegyetlen, ütlegeli őket.

De sajnos ma mind többször olvashatunk ilyen okot is a gyámhatósági határozatokban:

— A szülők fiatalon házasodtak, kiábrándultak egymásból, a gyermeket egyikük sem vállalja.

És még nem veszett ki az ilyen indok sem:

— Felelőtlenül néztek a jövőbe, váratlanul jött a gyerek...

Az utóbbi esetekben a szülők egy-két kivételtől eltekintve a tartásdíjat rendesen megfizetik, de ez nem minden! Nemrég a következő cinikus megjegyzést hallottam az egyik fiatalembertől:

— Nem értem, miért vannak annyira oda, hiszen még támogatom is a kommunizmust, mivel a kölyök így legalább születésétől kezdve közösségi nevelésben részesül.

Minden kilométerkőnél egy elhagyott gyermek tekint az utazóra...

Gondolkozzál!

P. S.

РУССКИЙ — FRANÇAIS — ESPAÑOL

Nyelvi kör tudósítás

ENGLISH — DEUTSCH

Baráti találkozó szovjet turistákkal

Színhely: az MSZBT székházának klubhelyisége. Időpont: november 10. este 7 óra. A nyelvi köri tagság egy csoportja (mintegy 20—25 fő) feláll a filmterem székeiből, és átvonul a klubba. Megérkeztek a vendégek. A rövid üdvözlő beszéd után négyesötös csoportokat alkotunk. A társalgás eleinte akadozik, később mindinkább folyamatossá, élénkebbé válik. A témák igen változatosak: egyetemi élet, világpolitika, sport, irodalom stb. Vendégeink sokat kérdeznek, és gyorsan. Néhány kérdés félreértése élénk derültséget kelt. Hirtelen valaki elkezdi a „Moszkva parti esték"-et. A társaság együtt énekel.

Az orosz nyelvi kör elsődleges célkitűzése az, hogy alkalmat teremtsen a tagságnak a nyelv gyakorlására. Ennek a célnak jegyében állítottuk össze a programot, és kezdtünk hozzá a szervezéshez. A mostani baráti találkozó jelentette munkánk első állomását. Éppen ezért nem érdektelen pár szóban értékelni a rendezvényt, és levonni egy-két tanulságot.

Az est alapjában véve jól sikerült, s ez elsősorban Bakonyi István tanár elvtárs és Molnár Viktória, (az orosz nyelvi kör vezetője) érdeme. A rendezvény szovjet és magyar résztvevői között kellemes, baráti hangulat alakult ki, a találkozó végül is kitűnő nyelvgyakorlási alkalmat jelentett.

Mi az, amit ennek ellenére negatívumként vagyunk kénytelenek megemlíteni, amin a megjelentek okkal csodálkoztak? Nos, hát ez a gyér látogatottság. A kb. 50 nyelvi köri tagnak mindössze csak a fele volt ott. A vezetőség éppen ezért minden tagot arra kér, kísérje figyelemmel az orosz nyelvi kör alkalmanként meghírdetett megmozdulásait, és lehetőleg vegyen is részt azokon.

Nyusztay László

HÍREINK

A NYELVI KÖRÖK ÜGYELETET TARTANAK MINDEN SZERDAN 2—4-IG A 303-AS TEREMBEN. A NYELVI KÖRÖKKEL KAPCSOLATOS PROBLÉMÁKAT EBBEN AZ IDŐPONTBAN LEHET MEGBESZÉLNI.

★

November 25-én az angol nyelvi-kör városnéző autóbuszkirándulást szervez.

★

November 27-én az orosz nyelvi-kör műsoros klubestet rendez.

★

December második hetében a francia nyelvi-kör keretében Marton Endre, egyetemünk tanára tart előadást „Miért terjedhet az egzisztencializmus a szocialista országokban?" címmel.

Városnéző autóbuszkirándulás

Nagy érdeklődés előzte meg a nyelvi körük történetében először megrendezett városnéző autóbuszkirándulást. Ez teljesen új jellegű program, ahol magyarok magyaroknak Budapestről idegen nyelven tartanak előadást, amolyan „idegenvezetést".

A német nyelvi kör november 11-én tehát városnézni ment. Sajnos autóbuszunk nem áll mindig a megfelelő időpontban rendelkezésre, így most is az utolsó szüneti napon volt szabad, ami főleg vidéki hallgatóinknak volt kedvezőtlen időpont.

A városnézés útvonala megegyezett az IBUSZ és az Expressz utazási iroda programjával. A mikrofonhiány viszont kényelmetlen volt, és többször kiszálltunk a buszból: a Népstadionnál, Hősök terén, a Várban és a Gellérthegyen. Néha még járókelők is csatlakoztak hozzánk.

A körutazásból a tréfa sem maradt ki. A Halászbástyánál például Bognár Tibor, aki az Expressznél is idegenvezető, rá sem pillantva a városra, ismertette a nevezetesebb épületeket, szobrokat. Éppen Hunyadi János szobráról beszélt, amely — mint mondotta — „ott balra lent látható", aztán ő is odafordult, hogy megmutassa. Egy pillanatra megdermedt, idegesen pislogott. Nem találta. Eltünt! Hová lett? Megígérte, hogy érdeklődni fog utána...

Az idegenvezetés sokoldalú, fárasztó munka. Az idegenvezető tudásától függ, mennyire ismeri meg a külföldi látogató egy idegen ország nevezetességeit. Művészettörténeti, politikai, társadalmi, kultúrális ismeretekkel, kitűnő nyelvtudással és előadókészséggel kell rendelkeznie. És még nehezebb a dolga, ha olyanoknak magyaráz, akik szintén ismerik, amiről szó van. A feladatot sikerrel oldotta meg a német nyelvi kör vezetője. Az első kísérlet tapasztalata volt az is, hogy elég nehéz feladat két és fél órán át idegen nyelven kalauzolni, és jobb lenne, ha többen vállalnák a vezetést, felosztva egymás között az ismertető előadásokat.

Bodnár István

Kulturális Hírek

DARVAS JÓZSEF

az Irószövetség elnöke, november 27-én, pénteken délután fél háromkor, előadást tart egyetemünkön aktuális művészeti és irodalompolitikai kérdésekről.

★

December 1-ig lehet befizetni a „Fritz Lang életműve" című bérletsorozatra a Kultúrosztályon.

★

Irodalmi Színpadunk a tatabányai Ifjúsági Bányász Színpad meghívására december 3-án Tatabányán vendégszerepel. Ezzel viszonozza a tatabányai színjátszók november 19-i fellépését a Makarenkó utcai kollégiumban.

OSZTRÁK VENDÉGEK

November 14-én a KISZ Központi Bizottság meghívására egyetemünk hallgatói — főleg a német nyelvi kör tagjai — részt vettek az Orvostudományi Egyetem Rezső téri kollégiumában megrendezett osztrák-magyar baráti összejövetelen. Az osztrák vendégek legtöbben egyetemisták, az Expressz Ifjúsági és Diák utazási Iroda akciója keretében jöttek hazánkba.

A vendégek megtekintették az új, nagyszerűen berendezett modern diákszállót, majd a kollégium vezetője beszélt a kollégium életéről és válaszolt a vendégek kérdéseire.

Végül a találkozón — s ezt nem kis büszkeséggel állapítottuk meg —, a közgazdászok aktív közreműködése révén vidám, élénk társalgás bontakozott ki.

B. T.

Tánccsoportunk az Alföldön

Alig telt el másfél hónap a munka újrakezdésétől számítva, táncegyüttesünk máris vidéki vendégszereplésre indult, egész estét betöltő műsorral. A feladat komoly és szép volt, de nehézségeit most fokozta az a tény, hogy még mindig nincs megfelelő próbaterem. A táncosok kidöntött falak, téglahalmazok között, rugalmatlan kőpadlón kénytelenek több órás gyakorlatokat végezni.

Szombat délután indultunk el az egyetem autóbuszával. Roskadásig telve volt: a bőgőnek külön ülőhelyet, a cimbalomnak állóhelyet kellett biztosítanunk; a ruhák pedig tömött sorban lógtak a fejünk felett, úgyhogy egymást sem láttuk tőlük.

Még Budapest határába sem értünk, amikor elszakadt az ékszíj. Vezetőnk egyórás munkája után indultunk tovább, majd még néhány rövidebb megállás következett, míg végre jókora késéssel, az előadás előtt egy órával megérkeztünk Örményesre, egy kis alföldi falucskába. Éppen csak sikerült elkészülnünk, hogy a hétre hirdetett előadást fél nyolckor elkezdhessük. Utána azonban már többé-kevésbé gördülékenyen ment a műsor, legfeljebb az okozott gondot, hogy a színpad függönye kissé makacskodott: ha nagynehezen szét is nyílt, nem akart összezárulni.

Előadás után ismét befészkeltük magunkat és a kellékeket az autóbuszba, hogy tovább menjünk Túrkevére, ahol az éjszakát töltöttük. Kissé rázós volt az út — helyenként tengelyig ért a sár. A kultúrházban vártak ránk a helyi tánccsoport tagjai. — Szálloda nem lévén — náluk töltöttük az éjszakát. Volt ahol az ágyban ketten aludtak, az viszont már érdekesebb volt, hogy éppen a legmagasabb fiút fektették gyermekágyba, egy másik helyen meg a vendégszerető háziasszony maga mellé invitálta a hozzá irányított leányzót, miközben a mellette levő ágyban a férje aludt a kisfiával. De mindenütt nagyon kedvesek voltak hozzánk, másnap reggelivel kínáltak, sokan még útravalót is adtak.

Este ismét fellépésünk volt. Szép nagy a túrkevei kultúrház, mégis telve volt már hét órakor. Vendéglátóink nagyon elégedettek voltak műsorunkkal, amit a sok tapson és ismétlésen kívül, még szóban is elmondtak előadás után.

Nagy Erzsébet

Olimpiai élménybeszámoló

november 26-án, csütörtökön este 7 órakor az I. előadóban
Az érdekesnek ígérkező esten jelen lesz többek között

Polyák Imre
Rusorán Péter
Rudasné, Antal Márta
Sákovitsné, Dömölky Lidia
Vitray Tamás

Egyetemünk valamennyi hallgatóját és dolgozóját várjuk!

Most már mindegy...

Az egyik ipar kari csoport történelmi materializmus szemináriumán a gyakorlatvezető a kulturális forradalomról beszélt: „...és ide tartozik az is, hogy jelenleg hatszor annyi egyetemista van, mint 1938-ban. Köztük nagyszámban olyanok, akik akkor a negyedik elemit sem tudták volna elvégezni!"

Fentről jövő kritika, szellemi képességeinkről.

— göröcs —

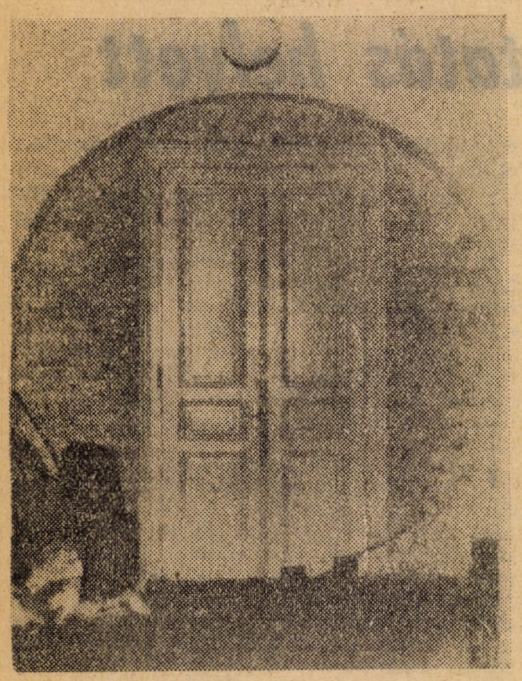

A félkör négyszögesítése...

„Ha a klub addigra elkészül..."

Sokan jártak nyáron Lengyelországban. Miért nem lehet nálunk is olyan klubélet vagy, ha lehet, akkor miért nincs? — teszik fel ezt a valóban jogos kérdést. De ezt kérdezik mások is. Ezért hívtuk közös megbeszélésre a Közgazdász szerkesztőségbe — a klubügyek intézésében legilletékesebbeket.

Gergely Istvánt, a Rektori Hivatal vezetőjét, *Apáthy Lászlót*, egyetemünk mérnökét, *Király Attilánét*, a KISZ-klub tanárinstruktorát, és *Kállai Istvánt*, a Klub Bizottság vezetőjét.

Az első felmerült kérdés természetesen az volt, mikor lesz klubunk?

Apáthy elvtárs elmondta, hogy a klub átalakítása az Ural II. építkezésével függ össze. A számológép működtetéséhez irodahelyiségekre van szükség, és ezek a volt tánckari terem helyére kerülnek. A tánckar új helye a korábbi énekterem lesz, az énekkar pedig a mostani földrajzkabinet termében kap helyet. A klub bejárata is átkerül az orvosi rendelő mellé.

Ez a sok „költöztetés" új ajtók elkészítésével, falak felhúzásával jár, melyhez a pénzügyi fedezet megvan. A minisztérium az elmúlt héten a munkálatok (Ural II. beépítése, irodahelyiségek és az úgynevezett csatolt létesítmények elkészítése) „végleges" határidejét 1965. július 30-ra jelölte meg. Ez a klub szempontjából nagyon késői határidő.

Gergely elvtárs felvetette, hogy a klub építését társadalmi munkával gyorsítani lehetne, hiszen a szakipari munka minimális. A helyiségek már a munka teljes befejezése előtt is használhatók lennének. A művészi adottsággal bíró diákok közreműködnének a falak dekorációjának elkészítésében és így a klub eredeti, egyéni jellegének kialakítását is elérnénk.

Apáthy elvtárs viszont kedvezőbbnek ítéli a helyzetet. Igéretet kapott, hogy november végén, december elején megérkeznek a munkások és így társadalmi munka nélkül is „üzemképes" lesz a klub február közepére.

Az igények

Egyetemünkön nagyon hiányzik a szórakozási lehetőség. Ez a tanulsága a KISZ-kultúrosztály kérdőíveinek is. A kibocsátott kérdőívek közül több mint 200 érkezett vissza. Persze, voltak közöttük „bárgyú vicceskedő" válaszok is.

A 194 használható válasz, 531 különböző javaslatot tartalmaz.

Előadások tartását különböző témákkal, 102 (!) esetben kérik. Táncot a válaszadók egyharmada (64) szeretne. Tv-nézést 44-en indítványoznak, zenehallgatást (magnózás, lemezek, jazz- és komolyzene stb.) 62 hallgató kívánságai közt szerepel. Megemlítenek más programokat is, vitákat, találkozásokat írókkal, sportolókkal, politikusokkal. Ugyancsak többen szeretnék, ha lennének játékok: biliárd, sakk, kártya, valamint fotoszakkör is.

A klubbizottság az igények felmérése alapján állítja össze munkatervét. A tervek szerint hetente hat alkalommal lesz nyitva a klub. Hétfőn, csütörtökön és szombaton pedig műsorral vagy szervezett programmal.

Mint a kérdőív is mutatja, sokan szeretnének például táncolni. Ezt a lehetőséget szombat esti „koktél-parti" formájában tervezik megvalósítani. Koktél, de nem ital, hanem tánc, játék, műsor, vetélkedő egyvelege. A programhoz egy zenekart fogunk szerződtetni.

Állandó büfé is lesz, ahol kávét, üdítő italokat, süteményeket fognak árulni.

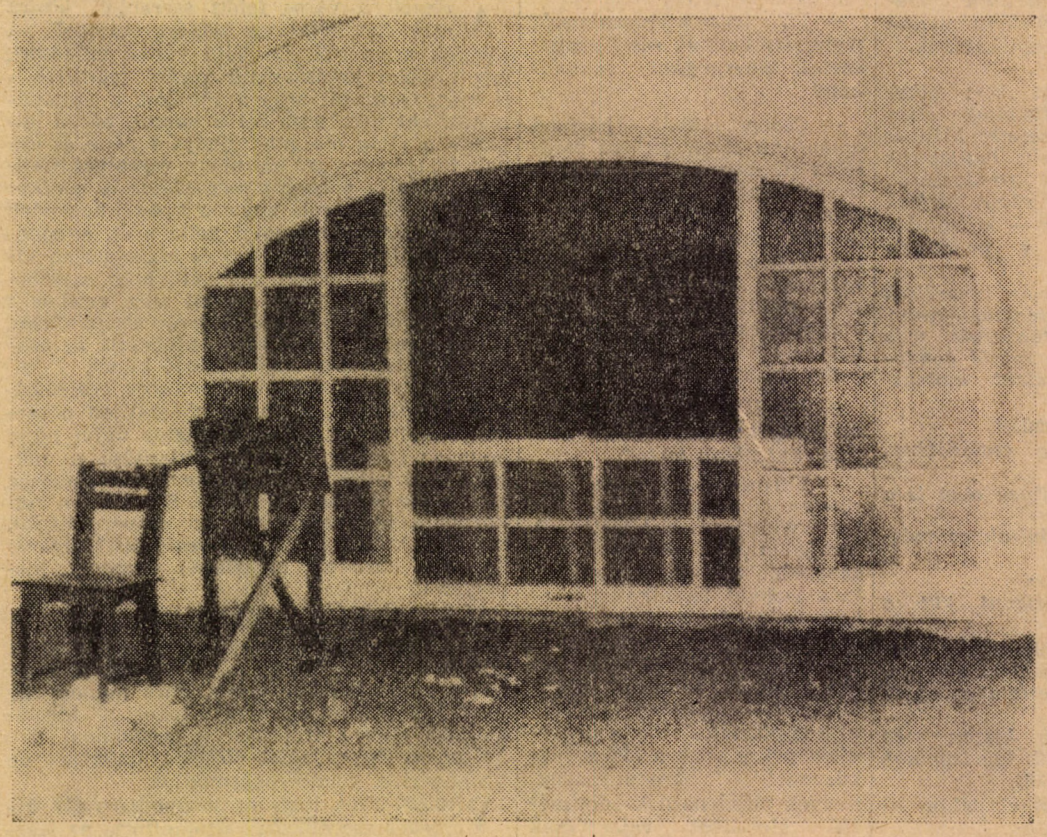

Befalazás előtt. Nem lenne érdemes itt is hagyni egy kis ajtót? **(Fotó: Száva)**

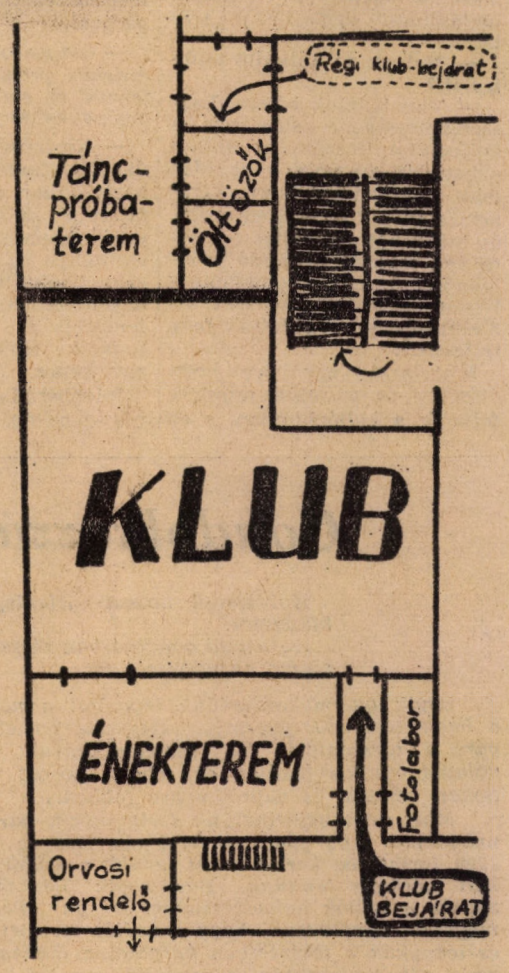

Ha elkészül a klub...

Szóba került a megbeszélésen a nyitvatartási idő problémája. Az egyetem területén 9 óra után külön engedély nélkül nem tartózkodhat senki. Ha azonban a klub szervezésével és irányításával eredményt tudunk felmutatni, akkor esetenként megkaphatjuk a további nyitvatartáshoz szükséges engedélyt. Így a szombati koktél-partik zárórája elhúzódhat éjfélig, sőt, tovább is. Az is megoldható, hogy a klub ne a házirend szerinti 16 órától, hanem 14.30-tól tartson nyitva.

A házirend célja — ahogy azt Gergely elvtárs mondta — nem a diákság kitiltása, hanem az egyetemi élet, és a klubélet szervezettebbé, ellenőrizhetőbbé tétele.

Valóban nincs értelme, hogy a klub csak fikció maradjon vagy egyetlen programja a kártya és a biliárd legyen.

A közös megbeszélés során érdekes tervekről, örvendetes próbálkozásokról számolt be a klubvezetőség — de minden elképzelés mögött ott húzódik az építőipar sötét árnyéka, s minden mondat úgy végződik, hogy „ha a klub addigra elkészül..."

—László—

NAGYVILÁG

A Nagyvilág novemberi számának szépprózai részében négy hosszabb lélegzetű elbeszélést olvashatunk. Közülük kettő regényrészlet: Katejev: „Kis vasajtó a falban” és Steinbeck: „Utazás Charleyval” című művéből. Egy részlet kiragadása mindig kockázatos vállalkozás. Így most is: a két írás — mindkettő memoár jellegű — inkább társadalmi-történelmi adalék, mint önálló szépirodalmi alkotás.

Simone de Beauvoir neves francia írónő, Sartre élettársa. „Könnyű halál” című elbeszélésében helyenként naturalisztikus vonásokkal és kissé terjengősen írja le anyja halálát.

A szépprózai részből kiemelkedik a hazánkban is jól ismert svájci drámaíró, Max Frisch lendületes, ötletes elbeszélése Gantenbeinről, aki álvakságával próbálja kikémlelni az emberek rejtett cselekedeteit.

Az elmúlt években többször is feltűnést és izgalmat keltő fiatal szovjet költők verseiből olvashatunk néhány nagyon szép alkotást. Elsősorban Voznyeszenszkij és Jevtusenko költeményeire gondolok. („Csendet”, „Harmadik emlékezet”.)

A Madách centenárium alkalmából Horváth Károly a Tragédia világirodalmi vonatkozásaival foglalkozik. Dédéyant, francia professzor megállapításait idézi, aki Madách művét többek között Flaubert, Dosztojevszkij és Ibsen alkotásai mellé állítja. Ugyancsak évforduló — Radnóti halálának 20. évfordulója — alkalmából olvashatunk két írást, amely e század nagy magyar költőjét eddig kevésbé ismert oldaláról jellemzi. Az egyik érdekes dokumentum: Brecht: „Mahagony” című operájából egy elfelejtett fordításrészlet, a másik az ifjú Radnóti szegedi egyetemista éveiről szól.

A novemberi szám egyik érdekesebb írása Szabolcsi Miklós „Vita közben” című cikke. Roger Garaudy francia kommunista politikus, esztéta és filozófus nézete, a realizmus fogalmának „parttalan kitágítása” és a tükrözéselmélet problematikája élénk vitát kavart fel az esztéták és irodalmárok körében. Szabolcsi ismerteti az álláspontok lényegét és tisztáz egy-két fogalmat.

— M —

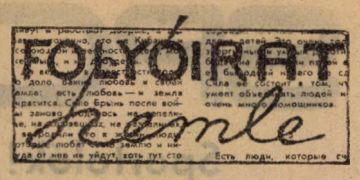

KORTÁRS

Hátsó borítóján a lírai múzeum 9. folytatásaként *Radnóti* képeket és a Himnusz a békéhez című versének kéziratát láthatjuk. A kortársaktól, a tanítványoktól, fiataloktól Radnóti emlékének szánt írások sok helyet foglalnak el a folyóiratban. Érdekes, de szomorú adatokat olvashatunk Radnóti utolsó napjairól *Mária Béla* írásából. Az írások közül Garai ecloga-elemzése ragadja meg legjobban az olvasót.

A folyóirat hivatásának megfelelően igyekszik hű képet adni a mai magyar irodalom középgenerációjának munkájáról. Bár ez a kategória is, mint mindenféle skatulyázás erőltetett, hiszen *Németh László* regényrészlete mellett *Pákolicz István, Szécsi Margit* verseit olvashatjuk, akik az irodalomban, még nem is olyan régen, mint fiatalok jelentkeztek. *Vas István* Nehéz szerelem című regényének itt közölt folytatása kitűnő olvasmány és erénye, hogy nem ízlésfelen intimitások után szaglászva ismerkedhetünk meg egy írócsoport életével.

— Sch —

ÚJ ÍRÁS

Novemberi számában közli *Erdős László:* Tacitus tanítványai című elbeszélésének befejező részét. A koncentrációs táborokról szóló igen sokrétű irodalomban kevesen vetik fel hasonló bátorsággal, tudatossággal az emberek összefogásának jelentőségét. Végletekig kiélezi a helyzetet, így kérdésfeltevése egyszerű, feszültséggel telített. Ha nem tartunk össze, nem egységesen cselekszünk szökésük érdekében, akkor nemcsak meghalunk, hanem még okunk sincs arra, hogy embernek tartsuk magunkat.

Kolozsvári Grandpierre Emil paródiának szánta Fekete bula című írását, amely szórakoztató olvasmány, de nehéz eldönteni, hogy kit vagy mit parodizál.

Ezeken kívül még négy elbeszélést olvashatunk a folyóiratban.

A versek közül legizgalmasabb *Kalász László* Nehéz szó című költeménye.

Váci Mihály „Ki tudja talán nem is olyan fontos” című írásában *Bartók* írásai alapján, a művészet népi eredetének jelentőségéről szól.

Kár, hogy a folyóirat már nem igen mutat be új, fiatal művészeket. Erre talán ismét egy új folyóirat megjelenéséig kell várnunk?

— K —

Követésre érdemes

A számviteli tanszék nemrégiben megbeszélésre hívta a harmad- és negyedéves iparés pénzügyszakos KISZ-vezetőket.

A megbeszélésnek kettős célja volt. Egyrészt a KISZ-vezetők elmondták évfolyamuk problémáit, észrevételeiket a tárgy tanulásával kapcsolatban. Szó volt például a kevés gyakorlási lehetőségről, (kevés a gyakorlati óra), és a példatárhiányról.

A jegyzethiányon úgy próbálnak segíteni, hogy amenynyiben a Jegyzetellátó rövid időn belül nem készíti el a példatárat, stencilezett példányokon adnak ki gyakorló feladatokat.

Másrészt a tanszék ezen a megbeszélésen is felhívta a figyelmet az évközi rendszeres tanulásra, hiszen a vizsgaanyag nemcsak az, ami a jegyzetben van, hanem az előadásokon és gyakorlatokon elhangzott tananyag is. A hallgatók érdeke, hogy az előadót ne zavarják, ne késsenek el és rendszeresen jegyzeteljenek az előadásokon.

Sajnos a negyedéves KISZ-vezetők elég csekély számban vettek részt a megbeszélésen, holott annak célja tulajdonképpen a nekik való segítségnyújtás volt.

Dalos György:

SZAVAINK SZÜLETÉSE

Csak azt az első pillanatot
hadd álmodjam meg újra, mikor
szóra a szó úgy csapódott,
mint mozdulatra mozdulat.
Hórukk! — kiáltott egyikük,
ránéztek néma döbbenettel
és azután vele énekelték,
nyögték az ősi rímet, az állati ritmust
s hitték: maga a szó
őrli a búzát,
dönti az erdőt,
fejti a sziklát.
S ha némelyikre rázuhant
egy-egy halálos terhű lomb,
vagy villám érte haragvón,
ők akkor is hittek a dalban,
hitték, hogy végül az elvadult
elemeket ő szelídíti az ember nyájaivá.

Csak azt az első pillanatot
hadd álmodjam meg újra, mikor
a táltosok égre-üvöltő
énekei s a döglött lótetemek közt,
az áldozatok sűrű füst-lobogása alatt,
arcraborultak a vaskezű harcosok is, ha a sámán
szólt:
„esedeznek a porka havak, de a hó reme róma” ki érti,
ki érzi ma,
mit tesz a szó, hogy mennyi halál, kín, emberi állati
fájdalom,
éhség,
szállt el, amíg az önmaga kezdeteiben rejtőző ősi közösség
kihordta a verset!...

Csak azt az első pillanatot
hadd álmodjam meg újra, mikor
az éjben a drótkerítések
csontváz árnyai közt is a költő
(csontváz ő maga is már)
vár, vár, míg a kamrák szenny-iszonyából,
könny, vér, arcraborult
csecsemők, öregek tetéméből
az üszkösödő ég tetejére
röppen a csillag, a vers, gazdátlanul is tanúsítván,
hogy sem a földrengés, sem az árvíz,
sem az öldöklés, sem az éhség,
maga a mindenható halál se
nyelheti el szavaink születését.

Az elmúlt hetekben jelent meg a fiatal költő Szavak születése című verseskötete. Új és izgató a régóta várt őszinte és tudatos hang művészi szépségű politikai lírájában. Érzelmeiben ellentmondó kamaszhangú versei között a többséget határozott céltudatossággal, dinamizmussal és hittel megírt politikai versek adják.

A vers lehet agitátor — ezzel azt akarom érzékeltetni, hogy az annyiszor elismert, igaz eszme is harc által válik valósággá, s addig szüksége van — akár emlékeztetőnek — a megvalósításáért kezdett harc befejezetlenségének művészi megfogalmazására.

Ma már eléggé elterjedt jelenség a világirodalomban felelősséget ébresztení a fasizmus felidézésével. Dalos György is „százágú fájdalommal” idézi Auschwitz emlékét, de számára nem csupán ez jelent fájdalmat, harcra ösztönzést.

Jelenünkben keresi eszméi megvalósulását. Verseivel követel. Ihletése a jelenből fakad, szeretetét és gyűlöletét tudatos magatartása diktálja, lázadása a közönynek és elnémulásnak szól. Formai bravúrokat nem találunk a kötetben. Szép, zártegységű verseit néhol kiforratlan formák zavarják.

Kötete hírnöke egy érettebb, magasabb művészi igényű, de változatlan aktualitással rendelkező új kötetnek.

— k—

JAPÁNBÓL JÖTTÜNK

Figyelemre méltó kezdeményezés fűződik az általános kari II/1-es alapszerv KISZ-vezetőihez. Meghívták a nemrég Japánban járt KISZ Központi Művészegyüttes két tagját, akik élménybeszámolójukban sok érdekeset meséltek a távolkeleti ország sajátosságairól, ellentmondásairól, az ottani életformáról és divatról.

Ralf Dahrendorf:

Munkásfiatalok a nyugatnémet egyetemeken

Az előző részben Ralf Dahrendorf, a tübingiai egyetem szociológia professzora rámutatott, milyen ijesztően alacsony a munkásgyerekek aránya a Német Szövetségi Köztársaság egyetemein. Egyúttal elemezte ennek egyik okát, a munkások művelődés, továbbtanulás iránti hajlamának elmaradottságát. A továbbiakban a kérdés másik oldalát vizsgálja meg, vagyis azt, hogyan viszonyulnak a német oktatási intézmények a munkásgyerekek felvételéhez, tanításához.

★

„A felsőbb rétegek gyermekei többet hoznak magukkal az iskolába, mint a munkás- és parasztcsaládból származók. Szerepet játszik ebben a környezet és az öröklődés egyaránt. Szórványosan ugyan fellépnek olyan tehetségek, akik egészen egyszerű családból származnak, de a felsőbb rétegek gyermekei általában kétségtelenül alkalmasabbak a főiskolai tanulmányokra...” — mondotta egy tanító, a már említett szociológiai vizsgálat során.

A kérdés valamennyi összetevőjével foglalkozni, hatalmas kötetet venne igénybe. Így a mostani fejtegetés csupán amolyan bevezetőnek tekinthető.

Hogy hány munkásgyerek tanul a német egyetemeken, azt részben az iskolarendszer is meghatározza. Különösen jelentős ebből a szempontból a felső tagozatba való átlépés, tehát a gyermekek 11. életéve.

És itt felvetődik néhány kérdés: Ki végzi a válogatást a felsőbbfokú iskolákba való felvételnél, valamint az oktatás során? Milyen szempontok játszanak elsődleges szerepet?

Szülők és tanítók

Azok a szülők, akik gyermekeiket bizonyos társadalmi rang elérése vagy megtartása céljából taníttatni akarják, akkor is ragaszkodnak elképzelésükhöz, ha az nem felel meg a gyerek képességeinek. Másrészt azonban a legtöbb munkáscsaládnál ez a törekvés még akkor is hiányzik, ha a gyerekek tehetségesek. A jelenség mögött valamiféle ellenállás vagy ami gyakoribb, közömbösség és vegyes érzelem húzódik meg a továbbtanulás iránt. Nem utolsósorban pedig a tanulási lehetőségek nagyon hiányos ismerete. Ezáltal a szülő joga gyermekének továbbtaníttatásához gyakorlatilag használhatatlan és a tanító szerepe válik döntővé abban, hogy tanácsára a magasabb képesítés elérésére kevésbé törekvő szülők gyermekei folytatják-e tanulmányaikat vagy sem?

A német művelődési intézmények annyiban is eltérnek más országokétól, hogy az első iskolaévtől egészen a doktori fokozatig erősen személyes, majdnem szubjektív módon történik a diákok megítélése és kiválasztása. A „tanító bácsi” csakúgy, mint a professzor személyesen ismeri a vizsgázókat. Ez az ismeret aztán legtöbbször ítéletté válik.

A szóbeli vizsgák nagyobb szerepet játszanak, mint a velük egyenértékű dolgozatok és az írásbelin a vizsgázó általában felírja a nevét a dolgozatra, és azok bírálják el, akik a jelöltet ismerik. A felsőbbfokú tanintézetekbe történő felvétel kivétel nélkül ezzel a módszerrel folyik. A tanítók szerepe az elsődleges, akik a kiválasztandókat pontosan ismerik, és azok teljesítménye mellett úgynevezett „jellembeli” megjegyzéseket is dobnak a mérleg serpenyőjébe. És a tanító ismeri a gyerek szociális származását.

Ilyen körülmények között a továbbtanulásra való kiválasztás kritériuma messzemenően a tanító, különösen az általános iskolai tanító, hozzáállásán, beállítódásán múlik. Pedig az új tanítónemzedék származásánál fogva, egyre kevésbé hoz magával a munkásgyerekek tulajdonságai és képességei iránt megértést, ami a kiválasztásnál, a döntésekben szerepet játszana.

Az iskolarendszer hatása

Más országokban folytatott vizsgálatok is alátámasztják, hogy a munkásfiatalok közül aránytalanul sokan hagyják el a felsőfokú iskolákat, mielőtt még tanulmányaikat befejeznék. Akik a szelektálás első akadályán túljutottak, újabb nehézségekkel találják szemben magukat.

Jogosan vetődik fel a kérdés: akarják-e a német főiskolák és azok vezetői, tanárai a „rossz környezetből”, „szűkös viszonyok közül” származó gyerekeket? Vannak-e szándék nélkül kialakult, de azért elfogadott különbségek a szegényebb és gazdagabb lakónegyedek általános iskolái, a vidéki és városi körök között, amelyek befolyásolják a fiatalok magasabb szintű képzését?

Popitz feltevését nem könnyű kapásból bizonyítani: „A mi középfokú iskolánk, melyek az általános iskolát az egyetemmel kötik össze, ‚polgári iskolák’, eszmeileg és intézményesen a polgárság felé orientálva és a polgárságra épülve. A munkásság és a parasztság soraiból érkező gyerekek egyoldalú alkalmazkodási szorongásnak vannak alávetve”.

A tehetség

Vajon kevésbé tehetségesek-e a munkásgyerekek? Az egyik érv, ami sok becsületes szándékú tanítót visszatart attól, hogy bátrabban ajánljanak munkásgyerekeket továbbtanulásra — a tehetséghez kapcsolódik. Az eddigi elemzés alapján felvetődhet a kérdés; tényleg olyan sok tehetséges munkásgyerek van-e, akik képességeik ellenére nem folytathatnak egyetemi tanulmányokat?

Ezt a kérdést nem véletlenül hanyagoltam el eddig. Ugyanis a német helyzetet tekintve, a lakosság tehetség szerinti rétegződésének érvei, nem egészen helytállóak. Szigorúan véve a felvetett probléma szempontjából, teljesen lényegtelen a tehetség kérdése, ha csak nem tételezzük fel, hogy annak gyakori fejtegetése szintén egy kibúvó a nyugatnémet munkásgyerekek nyilvánvalóan szűk továbbtanulási lehetőségeinek társadalmi okai alól, hivatkozva vélt „természeti” okokra.

Ha a lakosság fele a diákságnak csupán egy huszadát küldi az egyetemre, akkor az egészséges emberi értelem kételkedik abban, hogy a szociális rétegződés szerinti tanulási lehetőségek a tehetséggel arányban vannak.

Az eddigi legalaposabb tehetségkutatás szerint a megvizsgált német iparvárosokban az általános iskolások több mint négy százaléka számítható a tehetségtartalékhoz, s kétharmaduk munkásgyerek. Ha ők egyetemre mennének, akkor minden évfolyamon belül ötven százalékkal növekedne az érettségizők aránya, és a nyugatnémet egyetemek munkás-származású hallgatóinak száma néhány éven belül háromszorosára emelkedne.

(Folytatjuk)

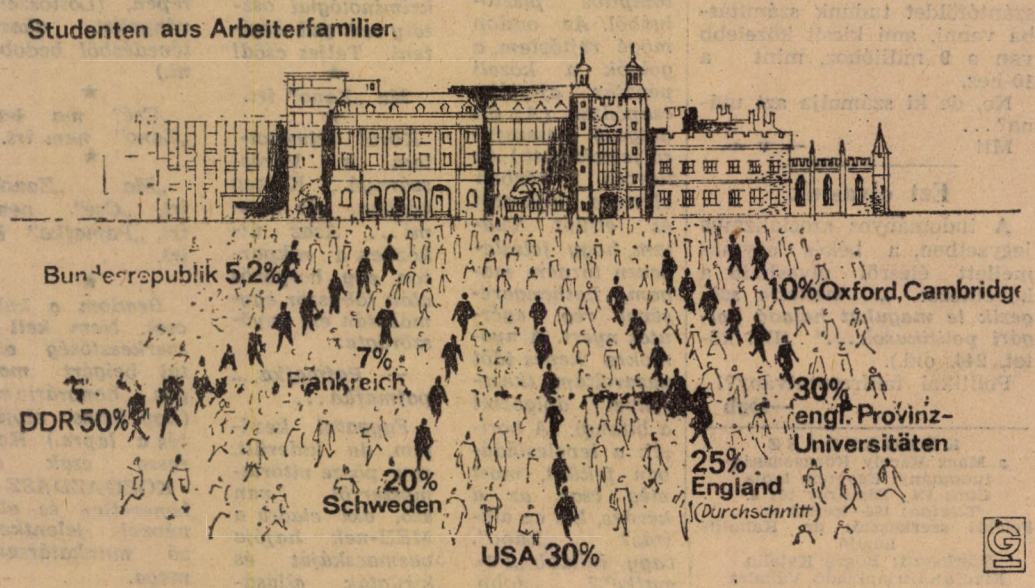

A munkásgyerekek aránya

Nekrológ

Hát elment.

E súlyos csapás felett érzett szomorúság keserű könnyei árasztják el a részvétteli szíveket. Talán örökre elhagyott bennünket, és talán soha többé nem látjuk lobogó vörös sörényét az I. előadóban. (Csak az nyújt némi vigaszt mély gyászunkban, hogy eddig sem sokat láttuk.)

Windbauernacht Piroska, a népszerű Pircsák megvált egyetemünktől. És hogy fájdalmunk teljes legyen, az egyetem is megvált tőle. Két ilyen csapás egyszerre!

Nem akarom most megforgatni a kést a szívekben, nem akarom feltépni a még alig hegedő sebeket, de úgy érzem, mégis kötelességem néhány szót ejteni korunk és egyetemünk eme minden zsenialitással megkent, nagy (darab) alakjáról.

Windbauernacht Piroska 1940 április elsején született, a közép-európai Garamszegapátiban. Kinn a világban még a második világháború vihara dúlt, de Windbauernacht Piroska már akkor nem volt közgazdásznak való. Érzékeny gyermeki lelke minden nagyobb világválságnál összerezzent, és ha édesatyja a jó öreg Windbauernacht statisztikai mesekönyvet nyomott a kezébe, sírva fakadt. A gyermek, a súlyos megrázkódtatások ellenére szépen fejlődött. Tíz éves korára már elérte a kilincset, tizennyolc éves korára pedig az egyetemi színvonalat. Korunk egyik legsúlyosabb tévedése volt, hogy ő a Közgazdaságtudományi Egyetemre jelentkezett. A másik az, hogy fel is vették. Nem hallgathatjuk el, hogy mindketten súlyosan megbünhődtek tévedésükért. Ő is meg az egyetem is.

De méltassuk csak szép sorjában... Az első félév akadályait viszonylag simán vette. Mind a négy utóvizsgáján első kísérletre átment, és egyetlen szigorlaton sem bukott meg. A második félév a szorgos munka jegyében telt el, mely meg is hozta gyümölcsét. Pircsákot egyhangúlag és közfelkiáltással az évfolyam legnépszerűbb tagjává választották, és nem akadt olyan ember, aki ne sírta volna el magát, valahányszor tanév végén Piroskát minden második vizsgáján megbuktatták. A szívekbe halovány kétely lopózott... De ő ismét kivágta a rezet, s december 24-re a második évfolyam csaknem teljes értékű tagjává küzdötte fel magát.

Nagyon kevesen vannak, akik tudják róla, hogy milyen nehéz körülmények között nem tanult továbbra sem semmit. Szinte senki se értette meg őt. És amikor a második év végén, elterjedt a hír, hogy lehetetlen minden tárgyból kétszer megbukni, ő oda merte vágni a világ szeme közé: „Nincs lehetetlen". A végsőkig bizonygatta igazát, úgy hogy volt olyan tárgy, amiből folyamatosan háromszor-négyszer is meg tudott bukni.

Az évismétlés napjait a legszigorúbb böjt jegyében töltötte. Férjhez ment és mindjárt Rio de Janeiro-i nászútja után belevetette magát a munka sűrűjébe. Alapozó edzéseket vett és általános intelligenciáját csiszolgatta.

1964. szeptember 11.

Ma már hallgatólagosan ünneppé avatta ezt a napot a történelem és az emlékezés. Vidáman, frissen, bronzvörösre sülten jelent meg Piroska ismét az egyetemen, azzal a szilárd elhatározással, hogy ha kell, ifjúsága hátralevő éveit egyfolytában itt tölti, de diploma nélkül innen már el nem megy. Haladéktalanul nekivágott az idevezető útnak, és mivel a gyors mozgásban gátolta az előző évről visszamaradt néhány vizsgája, először ezekhez fogott hozzá. Dékáni, rektori, miniszteri kérvényeket már a nyár folyamán előre elkészítette, úgy hogy alkalmasint csak elő kellett vennie őket.

1964. október 19-én, délelőtt 11-kor, Piroska hiába nyúlt be a táskájába. Minden kérvénye elfogyott. Néhány percig erősen koncentrált, majd a hirtelen megértés meleg fénye terült szét az arcán: Rájött, hogy a harc döntő szakaszához érkezett.

Az utolsó kérvény, az utolsó dobás.

Az ENSZ tanulmányi részlegének Windbauernacht különbizottsága felemelte kis piros tárcsáját, jelezvén, hogy a vizsgaengedélyt megadja.

Es egy melankólikus októberi délutánon a harmadik emeleti folyosón ott szorongott az egyetem színe-java. A zárt ajtók mögött Piroska vívta élethalál harcát a teljes statisztikai tanszékkel.

Már minden el volt intézve. A virág, az üdvözlőbeszéd, a transzparens: „ÜDVÖZLÜNK A HARMADIK ÉVFOLYAMON!"

S most mégis búcsúzunk.

Nyugodjon békében! (Legújabb kérvénye, U Thant íróasztalának fiókjában!)

—puskás—

SPORT

Sportolók! Figyelem!

NOVEMBER 30-ÁN, DÉLUTÁN 3 ÓRAKOR AZ EGYETEMI SPORTTANÁCS KÖZGYŰLÉST RENDEZ A 306/A SZÁMÚ TEREMBEN.

A SPORTOLÓK MEGJELENÉSÉRE FELTÉTLENÜL SZÁMÍT A VEZETŐSÉG. ÉRDEKLŐDŐKET IS SZERETETTEL VÁRUNK.

LABDARÚGÁS

Közgazdasági SC—Budafoki Zománc 2:1

Csapatunk a következő összeállításban lépett pályára: Fehér — Rocskay, Szobonya, Dankó — Bánki, Baki, Ádám, Pongrácz, Maka, Rajki, Hegedüs.

Góllövő: Maka, Baki.

Már az első percekben támadólag léptünk fel, azonban Rajki biztos helyzete kimaradt: a kifutó kapus mellett nem talált a hálóba. Később is mi támadtunk, bár ellenfelünknek is voltak veszélyes megmozdulásai: egy alkalommal szabadrúgásból a kapufát találták el.

Szép támadás révén értük el első gólunkat. Rajki a balösszekötő helyéről, keresztbe ívelt, Pongrácz befejelte a labdát Maka elé, aki a bizonytalankodó kapus mellett a hálóba lőtt, 1:0.

Ezután sorra vezettük formás támadásainkat, de vagy lesen akadtak el, vagy csatáraink ügyetlenkedtek jó helyzetekben.

A második félidőben sem változott sokat a játék képe. Az újdonsült fedezet, Baki viszont jól eltalált lövést eresztett meg, s a labda a hálóban kötött ki.

Később ellenfelünknek sikerült szépíteni: szabadrúgásból érték el a gólt.

Helyzeteink alapján sokkal nagyobb arányú győzelem lett volna reális. (4—5 góllal jobbak voltunk), de, sajnos, csatáraink sorra elügyetlenkedték a jó helyzeteket.

Dicsérettel kell azonban szólnunk azokról, akik a tanítási szünet ellenére itt maradtak, hogy csapatunk helyt tudjon állni.

Asztalitenisz

A kereskedelmi kar I—II. évfolyam asztalitenisz-bajnokságát a belkereskedelmi szak II. évfolyam alapszervezeti KISZ-titkára, Gyuricsku Kálmán nyerte meg.

Barátságos labdarúgó mérkőzés – egyetemen belül

Nemzetközi I.—Általános II. 11:3 (4:1).

Góllövők: Zdeborsky (5), Balázs (2), Sólyom (2). Kállai, Szilánk, illetve Aszlányi, Wirth, Hingyi. Vezette: Szabady (belker I.).

Nagy iramú játék, közepes színvonal. Néhány szép akció a belső hármas részéről.

Jók: Balázs, Tóth, Zdeborszky, Hingyi „Sztuchlik".

E heti bemutatónk

— *Szeretlek* — súgja félhangosan a hősnő, és kedvesen odabújik a hőn szeretett férfi két izmos karjába.

— *Én is* — súgja vissza a hős, és lehajol a szerelmes leányzóhoz, melynek jutalmaképpen két kicsi kéz megsimogatja boltozatos homlokát és maradék szőke haját.

Filmszínházunk bemutatja a VIRÁGZÓ SZÍVEK című filmet. Izgalmas konfliktus, szerelem, fiatalság, bolondság. Rendezte: az Élet. Zenéjét szerezte: (pardon, zene nincs, mert a könyvtárban nem szabad zenélni.) Forgalomba hozza: a Közgazdász.

Újra a kezdő kép: főhősök premier planban, hosszantartó, forró csók. A felvevőgép lencséje egyre távolodik, minek következtében egyre többet látunk a főhősökből. (A nézőközönség meglepetéssel veszi tudomásul, hogy a főhősök nem ott vannak, ahol ő gondolta, hanem egy könyvtári asztalnál ülnek, előttük statisztika könyvek.)

I. alhős: (szemérmesen jobbra fordul).

II. alhős: (szemérmesen balra fordul).

III. alhős: (nem fordul sehová, ő ugyanis a törzshelyén ül és már megedződött).

A csóknak vége, a főhősök a statisztikai példatárba mélyednek.

I. alhős: (mostanáig a könyvviteli számlakeretet tanulmányozta, de ezek után már képtelen odafigyelni, és az Életre gondol): Milyen szép is ez! Hogy kitartanak egymás mellett! Már tavaly is mindig együtt voltak. És hogy szerették egymást(!) — a könyvtárban.

II. alhős: (diplomamunkáját írja, a tőkés konjunktúra alakulását tanulmányozza): Nyugat-Európa gazdasági életében további expanzió várható. A Közös Piac... (csupán a főhősök oldaláról)... országai összesített bruttó nemzeti termékének... (főhősférfi a lány nyakának pihéire csókot lehet)... nemzeti termékének volumene 1964 első felében is mintegy... (— Mint egy kisbaba, olyan vagy!)... mintegy négy százalékkal meg fogja... (megfogja a fiú a lány kezét, asztal alatt)... meg fogja haladni a múlt évi... (— Évi, imádlak — hangzik oldalról) ...a múlt évi szintet.

Főhősök: (egymást falják, közben harmonikus átlagokra gondolnak).

I. alhős: (pánikszerűen távozik, mert enyhe hányingere van).

II. alhős: (merően nézi a könyvet, gondolatok cikáznak a fejében. Rádöbben arra, hogy mennyire egyedül van itt a könyveivel, és szomorúan gondol Julcsára, akivel este 7-kor, Marcsára, akivel este 8-kor, valamint a kis Terézre, akivel este 9-kor lesz randija, és egyikkel sem a könyvtárban).

Főhősök: (tovább falják egymást záróráig).

A film majdnem mindennap megtekinthető az olvasóteremben a hosszú oszlop első vagy második sorában, a 60—70-es számok környékén.

Sz. Á.

ARCKÉPCSARNOK

Ősz van. A tárlatok ideje. Különböző művészek különböző alkotásaikkal ez idő tájt jelentkeznek a nyilvánosság előtt.

Szeretnék én is benevezni a nemes versenybe és a kiállítási csarnokban rendelkezésemre bocsátott falrészen néhány portrét kiállítani.

A portréfestészet haladó hagyományait követve, az előadótermek félhomályos soraiból vettem tanulmányfejeim modelljeit.

A tudálékos

Mindig mindent előre tud. Sőt van, amit az idén jobban tud, mint tavaly. Baja, hogy nem akkor tudja, amikor kell. Tudniillik, a vizsgán képtelen ezt a tudást bizonyítani, ezért újra bizonyítja, most már nekünk, hogy ő azért tudja. Csakhogy ugyanabban az évfolyamban.

A jegyzetelő

A parlament gyorsírói sem lennének képesek olyan gyorsan írni azt, amit az előadó mond — mint ő. Mindig mindent gyorsan lejegyez. Viszont soha sem tudja visszaolvasni. Év végén prémiumot kap a MÉH-től a beadott haszontalan teleírt füzetek nemesebb célra való felajánlásáért.

A bólogató

Élénk fejbólogatással kíséri az előadást. Ha véletlenül olyan mondatokat hall, amelyeket meg is ért, rögtön még hevesebben, tüntetőleg bólogat. (Hadd lássák a többiek!) Ezzel kívánja az előadó értésére adni, hogy ők ketten megértik egymást. Aki nem így tesz, az nem mélyül el eléggé az anyagban. Bezzeg ő! Egyébként ugyancsak ő az, aki a vizsgán is csak bólogat.

A vicces

Bármit mond az előadó, ő mindenen humorizál! A szocialista termelési viszonyok tárgyalásánál a forgalmi viszonyok alatt, ő a 6-os villamos, illetve a 12-es busz forgalmát érti. Ez még nem lenne baj. A baj csak az, hogy ezt félhangosan közli a körötte ülőkkel. Vicces ember. Nevetve megy a vizsgára, és sírva jön onnan ki.

A jólértesült

Ő már szeptemberben tudja, hogy ki és mikor, kit és hol, melyik teremben és milyen feltételekkel fog vizsgáztatni majd — januárban. Előre tudja, hogy a kérdések olyan nehezek lesznek, hogy azt képtelenség megválaszolni. S hogy ez így van, annak is van oka! Tudja, hogy X vagy Y tanár ezért, meg ezért nem vizsgáztathat. Ezt terjeszti, és a baj, hogy ő az, aki el is hiszi. Aztán csodálkozik, hogy vizsgája nem sikerült, pedig ő előre „tudta", hogy mit kérdeznek. S ha az uv is becsúszik, azt meséli: „Előre tudtam, mert..."

Arra kérem a tárlat vezetőit, helyezzék megfelelő megvilágításba e néhány arcképet, amellyel semmiképp sem gondolom, hogy olyan arcképfestők sorába léphetek vagy akár nyomába is, mint László Fülöp vagy Karinthy Frigyes.

Duhaj

Olimpiai élménybeszámoló – KISZ-gyűlésen

Aki nem látott még olimpiást kartávolságból, talán el sem tudja képzelni, mennyire egyszerű, kedves és barátságosan emberi tud lenni egy Tokiót járt „menő".

Fél háromkor, viszonylag nagy számban kezdtek gyülekezni az első évfolyam, belker.-szak képviselői, a IV. előadóban, és csendes izgalommal várták az aranyérmes olimpikon érkezését. Találgatták, vajon ki teszi fel először (természetesen, a lányok közül, a „...és mondd, milyen érzés volt ott, az olimpián"?) kezdetű szabványkérdést?

Háromkor, csendes-szerényen, beosont a vendég. Szürke öltöny, Kócos-szőkés „toll", kisfiús, közvetlen mosoly, ez Konrád Jancsi, az aranyérmes vízipolócsapat tagja. Élménybeszámolója — élmény volt!

A diavetítő jóvoltából láthattuk mindazt, amiről beszélt, s vidám kommentárjait néha harsogó kacagás kísérte.

És a végén, amikor kézrőlkézre járt az „ötödik arany", egy kicsit mindenki úgy érezte, részesévé vált a tokiói nagy sikernek. **— paragh —**

Ajtók óh!

Apróság-apróság, mégis boszszankodik miatta az ember! Egy kulcsfordítás, és máris több százan gyalogolunk kerülőúton az étterembe, ugyanis nemrégiben egyetemünk gondnoksága bezáratta az aula végén levő éttermi kijáratot.

Eddig minden évben szabadon közlekedhettünk rajta. Itt megint ellentmondások vannak. Az étteremben kabátunkkal nem szabad feleslegesen elfoglalni üres székeket, tehát használnunk kell a ruhatárat. A mostani intézkedés nem segíti ennek megvalósítását.

Talán tűzrendészeti szempontból volt szükség a változtatásra? Hogy tűz esetén könnyebb legyen elhagyni a helyiségeket? — ps —

Hajthatatlanok

A kréta köztulajdon, tilos pazarolni! Szigorúan tilos dobálódzni vele, és ha a földre esett, tilos széttaposni. Megjegyzendő, hogy erről az egyetemi ifjúság vagy nem tud, vagy csak egyszerűen nem akarja tudomásul venni. Mindenesetre, a hallgatók dobálódznak és taposnak. Lehet bármiféle szabályzat, ők hajthatatlanok.

És jön a szeminárium, példát kell megoldani a táblánál. Krétával! Kréta pedig nincs — már nincs vagy nem is volt — és a takarító nénik nem adnak. Hiába könyörögsz, ők is hajthatatlanok.

A megoldás? A tanár elnéző mosollyal a zsebébe nyúl, és kis selyempapírból krétát csomagol ki; elvégre mégiscsak írni kell a táblára.

Pedig a táblára még most sem lehet írni. A táblára már írtak. Írtak rá az előző órán, még a múlt héten. Néhány orosz szó van a bal sarokban, meg matematikaképletek, aztán másodévesek is beszorítottak egy levezetést az újratermelésről, és mindezt, egy statisztikai ábra fedi át... Így hát nem nagyon lehet írni többet a táblára.

A táblát ugyan le is lehetne törülni, de ilyen kötelesség nincs előírva semmiféle szabályzatban, még a házirendben sem. A diákok tehát nem törlik le a táblát. Hajthatatlanok. A takarító nénik sem törlik le. Hajthatatlanok.

A megoldás? A tanár elnéző mosollyal kézbe veszi a krétás rongyocskát, gondosan kihajtogatja a még esetleg meglévő tiszta részt, és letörli a szükséges tábla felületét.

De mi történik, ha egyszer a tanár is hajthatatlan lesz?

— rév —

Aritmetika

A Népszabadság november 15-i, vasárnapi számában olvashatjuk Mesterházi Lajos írását a Nehéz emberek című filmről. Többek között az alábbi sorokat is:

„Szabó István görgőseké jéről már a világsajtó megírta, hogy ...forradalmasítja a földművelést (huszonöt százalékos vonóerő megtakarítást jelent, vagyis azt, hogy ugyanaz a traktoros, ugyanannyi munkaóra alatt, ugyanannyi nyersolajjal nem hetvenöt, hanem száz holdat szánt fel; gondoljuk meg; mennyire rúg ez csak a kicsiny Magyarország tízmillió holdnyi szántóföldjén!)"

Hm. Tényleg, gondoljuk csak meg. Ha nem hetvenöt, hanem száz holdat szánt fel, akkor... akkor egyszerű százalékszámítással kiderül, hogy az bizony pontosan egyharmadrésszel, azaz minimum 33 százalékkal több.

De gondolkozzunk még tovább! Hogy mennyire rúg ez a kicsiny Magyarország tízmillió holdnyi szántóföldjén, ahhoz legfeljebb 8 838 500 hold szántóföldet tudunk számításba venni, ami kicsit közelebb van a 9 millióhoz, mint a 10-hez.

No, de ki számolja azt utána?...

Mi!

— v —

Ezt olvastuk

A tudományos szocializmus jegyzetben, a békés egymás mellett élésről olvasható a következő: *„...mellette szögezik le magukat haladó polgári politikusok..."* (III. kötet, 244. old.).

Politikai fakírmutatvány?!

—logh

KÖZGAZDÁSZ
a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja
Cím: IX., Dimitrov tér 8.
Telefon: 186—850/138 m.
Felelős szerkesztő: dr. Kahulits László
Szerkeszti: Bögre Katalin
Kiadja: Hírlapkiadó Vállalat
Megjelenik 2 hetenként
Készül a Szikra Lapnyomdában

„Zanó, Csé, Pamafka"

(Egy magándetektív rövid naplója)

— Zanó? Csé? Pamafka?! — kiáltottam. Az álarcos megrázta fejét, majd kétszer is tüzelt hangtompító pisztolyából. Az oszlop mögé rejtőztem, a golyók a közeli pénztár ajtajába csapódtak. (Az ott dolgozó kasszafúró felzokogott.) Az álarcos közben elérte a kijáratot és eltűnt. Tudtam, hogy feleslegesen törném magam, hathengeresével rég egérutat nyert. A nyomokra kevés időt pazaroltam (kesztyűvel dolgozott a bitang). A boríték a levelesládában feküdt, most még csak az a kérdés, kié az aláírás? „Zanó", vagy inkább „Pamafka"?... „Jobb híján" volt. Új nyom! Az ügy kezd bonyolódni.

★

A levelek miatt menesztettem grafológusomat, a kriminológiai osztály sem tud segíteni. Teljes csőd!

★

Ma „Zano" írt.

★

Körül szimatoltam a Vörösszárnyú Keszeg bárban, de semmi... Azaz útközben a rakparton egy borgőzös alak többször egymásután ezt nyöszörögte:

— Pafmafka,... pafmafka...

Faggatni kezdtem, de kiderült, egy pösze vitorlamesterről van szó, aki eladta a MÉH-nek hajója vasmacskáját és kirúgták állásából. Rossz nyom!

Egész éjszaka a levelesládánál őrködtem. Hajnali négykor egy középkorú férfi ólálkodott a terepen. (Lottószelvényeket akart tévedésből bedobni.)

★

„Csé" ma írt, „Zano" nem írt.

★

„Ma „Zano" írt, „Csé" nem írt, „Pamafka" is írt.

★

Beadom a kulcsot. Nem kell a szerkesztőség által beígért magas honorárium. (Egy hetes előfizetés a lapra.) Keresse csak a KÖZGAZDÁSZ ismeretlen és álnévvel jelentkező munkatársait maga.

—mizé—